Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi jakolain ja eräiden muiden asioiden käsittelyä maaoikeudessa koskevien lakien muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan jakolain ja eräiden muiden lakien oikeudenkäyntimenettelyä maaoikeudessa koskevien säännösten muuttamista. Kun oikeudenkäyntiä riita-asioissa yleisissä alioikeuksissa, käräjäoikeuksissa, koskevia oikeudenkäymiskaaren säännöksiä on uudistettu, on tarpeen muuttaa myös jakolain ja eräiden muiden lakien oikeudenkäyntimenettelyä maaoikeudessa koskevia säännöksiä ja pyrkiä tarpeellisessa määrin yhdenmukaistamaan maaoikeudessa noudatettava menettely vastaamaan käräjäoikeuksissa toteutettavia uudistuksia. Yksityiskohtaisilla menettelysäännöksillä turvataan se, että menettely kaikissa maaoikeuksissa uudistuu yhdenmukaisella tavalla. Esityksessä ehdotetaan myös valituslupajärjestelmän käyttöönottamista haettaessa muutosta maaoikeudesta korkeimpaan oikeuteen muun muassa myös jakolain nojalla tehdyistä ratkaisuista. Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että maaoikeudessa yhden maaoikeusinsinöörin asemesta voi olla kaksi maaoikeusinsinööriä, jos sitä asian laajuuden tai muun erityisen syyn vuoksi on pidettävä perusteltuna. Jotta kaikkiin maaoikeuksiin voidaan järjestää kokoonpano, jossa on kaksi maaoikeusinsinööriä, ehdotetaan, että maaoikeuden maaoikeusinsinööri voidaan määrätä maaoikeusinsinööriksi myös toiseen maaoikeuteen.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti kuin edellä mainitut oikeudenkäymiskaaren muutetut säännökset eli 1 päivänä joulukuuta 1993.

SISÄLLYSLUETTELO

Sivu

YLEISPERUSTELUT 3

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset 3

2. Esityksen taloudelliset ja organisatoriset vaikutukset 4

3. Asian valmistelu 4

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT 5

1. Lakiehdotusten perustelut 5
1.1. Jakolaki 5
1.2. Laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta 18
1.3. Kaavoitusalueiden jakolaki 18
1.4. Laki yksityisistä teistä 18
1.5. Kaivoslaki 19
1.6. Laki maksuttomasta oikeudenkäynnistä . 19
1.7. Laki yleisistä teistä 19
1.8. Rajakuntien tilusjärjestelylaki 19

2. Voimaantulo 19

LAKITEKSTIT 20

1. Laki jakolain muuttamisesta 20

2. Laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 89 ja 91 §:n muuttamisesta 25

3. Laki kaavoitusalueiden jakolain 69 §:n muuttamisesta 25

Sivu

4. Laki yksityisistä teistä annetun lain muuttamisesta 26

5. Laki kaivoslain 66 §:n muuttamisesta 26

6. Laki maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain 26 §:n muuttamisesta 27

7. Laki yleisistä teistä annetun lain 103 a §:n muuttamisesta 27

8. Laki rajakuntien tilusjärjestelylain 14 §:n muuttamisesta 28

LIITE 1 29

Rinnakkaistekstit 29
1. Laki jakolain muuttamisesta 29
2. Laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 89 ja 91 §:n muuttamisesta 41
3. Laki kaavoitusalueiden jakolain 69 §:n muuttamisesta 42
4. Laki yksityisistä teistä annetun lain muuttamisesta 43
5. Laki kaivoslain 66 §:n muuttamisesta 44
6. Laki maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain 26 §:n muuttamisesta 45
7. Laki yleisistä teistä annetun lain 103 a §:n muuttamisesta 46
8. Laki rajakuntien tilusjärjestelylain 14 §:n muuttamisesta 47

LIITE 2 48

Asetus jakoasetuksen muuttamisesta 48

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

Jakolain 38 luvussa on säännökset maaoikeudessa käsiteltävistä asioista, 39 luvussa muutoksenhausta maamittaustoimitukseen ja toimituksen alistamisesta sekä 40 luvussa asian käsittelystä maaoikeudessa. Lain 41 luvussa on säännökset muutoksenhausta maaoikeuden päätökseen. Lain 40 luvussa on asian käsittelyä maaoikeudessa koskevien säännöksien lisäksi 331 §:ssä viittaussäännös, jonka mukaan maaoikeudesta ja oikeudenkäynnistä siellä on, mikäli ei toisin ole säädetty, soveltuvin kohdin noudatettava kihlakunnanoikeudesta voimassa olevia säännöksiä.

Heinäkuun 2 päivänä 1991 annetuissa laeissa (1052—1066/91) on säännökset uudistetusta riita-asian oikeudenkäyntimenettelystä yleisessä alioikeudessa, käräjäoikeudessa. Lait tulevat alioikeusuudistukseen liittyvän lainsäädännön voimaanpanosta annetun lain (1417/92) nojalla voimaan 1 päivänä joulukuuta 1993. Sanottujen lakien mukaan riita-asiain käsittely käräjäoikeuksissa jakaantuu kirjalliseen ja suulliseen valmisteluun sekä suulliseen pääkäsittelyyn. Oikeudenkäynti maaoikeudessa perustuu jo nykyisin huomattavassa määrin niille periaatteille, joiden mukaan oikeudenkäyntimenettely riita-asioissa käräjäoikeuksissa uudistetaan. Asian käsittely maaoikeudessa on pääsäännön mukaan suullinen ja käsittelyä lykätään ainoastaan poikkeuksellisesti. Lisäksi tärkeä todistelukeino maaoikeudessa on katselmus.

Kun oikeudenkäymiskaareen otetaan nykyistä huomattavasti yksityiskohtaisemmat asian käsittelyä koskevat säännökset, on edellä mainitun yleisviittauksen lisäksi tarpeen ottaa jakolakiin nykyistä yksityiskohtaisemmat menettelysäännökset. Säännösten avulla voidaan myös turvata se, että menettely eri maaoikeuksissa on keskenään yhdenmukainen. Käräjäoikeuksista maaoikeudet poikkeavat siinä, että kaikki maaoikeuksissa käsiteltävät asiat ovat muutoksenhakuasioita tai niihin verrattavia alistusasioita. Niin ollen maaoikeudessa tapahtuvassa oikeudenkäynnissä on paljon samoja piirteitä kuin oikeudenkäynnissä hovioikeudessa. Maaoikeudessa ratkaistavat muutoksenhakemukset koskevat kiinteistötoimituksia ja eräitä muita ratkaisuja.

Esityksessä ehdotetaan, että maaoikeudessa yhden maaoikeusinsinöörin asemesta voi olla kaksi maaoikeusinsinööriä, jos sitä asian laajuuden tai muun erityisen syyn vuoksi on pidettävä perusteltuna. Edellä mainitun ehdotuksen toteuttamiseksi ehdotetaan, että maaoikeuden maaoikeusinsinööri voidaan määrätä maaoikeusinsinööriksi myös toiseen maaoikeuteen.

Maaoikeuden päätösvaltaisuutta koskevia säännöksiä ehdotetaan selvennettäviksi. Vastaavalla tavoin kuin menettelyä käräjäoikeuksien osalta uudistettaessa, ehdotetaan myös jakolain päätösvaltaisuutta koskevia säännöksiä uudistettaviksi siten, että maaoikeudessa tehdyt päätökset, siitä riippumatta, missä kokoonpanossa ne tehdään, ovat maaoikeuden päätöksiä. Siten laissa ei enää eriteltäisi maaoikeustuomarin ja maaoikeuden tekemiä ratkaisuja. Tätä tarkoittava uudistus ehdotetaan toteutettavaksi ottamalla jakolain 293 §:ään uusi 4 momentti.

Jakolain 40 luvun säännöksiä asian käsittelystä maaoikeudessa ehdotetaan muutettaviksi siten, että lukuun otetaan käräjäoikeudessa käyttöön otettavaa riita-asiain oikeudenkäyntimenettelyä vastaavat säännökset. Lain 40 luvun mukaisen oikeudenkäyntimenettelyn käsitteistöä pyritään muutettavilla säännöksillä yhdenmukaistamaan sen käsitteistön kanssa, jonka mukaan käsittely riita-asioissa käräjäoikeuksissa uudistetaan. Lukuun ehdotetaan otettavaksi valmistelua ja pääkäsittelyä koskevat säännökset. Lisäksi lukuun ehdotetaan otettavaksi muutoksenhakukirjelmää ja sen täydentämistä koskevat nykyistä yksityiskohtaisemmat säännökset. Pääasiaratkaisua ehdotetaan kutsuttavaksi tuomioksi. Lukuun ehdotetaan myös otettavaksi säännös siitä oikeudenkäyntiaineistosta, jonka maaoikeus voi ottaa huomioon asiaa ratkaistaessa.

Käräjäoikeudessa riita-asian oikeudenkäynti tulee perustumaan suullisuuden, välittömyyden ja keskittämisen periaatteelle. Menettely maaoikeudessa ehdotetaan säädettäväksi samojen periaatteiden mukaiseksi.

Säännös käsittelyn suullisuudesta ehdotetaan otettavaksi jakolain 323 §:ään. Pykälän mukaan pääkäsittely on pääsäännön mukaan suullinen. Suullisuus tarkoittaa sitä, että istunnossa ei saa lukea tai antaa oikeudenkäyntikirjelmää, vaan asia tulee esittää suullisesti. Käsittelyn suullisuus ei kuitenkaan ole täysin

poikkeukseton. Asianosainen saa esimerkiksi lukea vaatimuksensa ja sen perusteet asiakirjasta. Maaoikeusprosessin erityispiirteiden vuoksi sanotussa 323 §:ssä ehdotetaan lisäksi, että teknisten ja niihin rinnastettavien kysymysten selvittämiseksi asianosaiset saavat viitata kirjalliseen oikeudenkäyntiaineistoon selostamalla lyhyesti viitatuilta osin niiden sisällön.

Pääkäsittelyn keskittämistä koskeva säännös ehdotetaan otettavaksi jakolain 323 a §:ään. Pykälässä ehdotetun pääsäännön mukaan pääkäsittelyä ei saa lykätä. Lykkääminen on mahdollista ainoastaan, jos tärkeä syy sitä vaatii. Sellainen syy voi olla esimerkiksi päätös katselmuksen toimittamisesta myöhempänä ajankohtana, koska sitä välittömästi pääkäsittelyn yhteydessä ei jostakin syystä voida toimittaa.

Käsittelyn välittömyys, eli se, että asian voi ratkaista ainoastaan sellainen maaoikeuden jäsen, joka on ollut mukana koko käsittelyn ajan, käy ilmi sanotun 323 a §:n 2 momentista. Sen mukaan asiassa tulee toimittaa uusi pääkäsittely, jos asian käsittelyyn lykkäyksen jälkeen osallistuu uusi jäsen. Uuden pääkäsittelyn toimittaminen tarkoittaa sitä, että asia on käsiteltävä kokonaisuudessaan uudelleen.

Maaoikeudessa tehdään ennen asian käsittelyä useita käsittelyn valmistelemista tarkoittavia toimenpiteitä. Voimassa olevan lain mukaan osan niistä tekee maaoikeustuomari yksin ja osan maaoikeuden täysilukuinen kokoonpano. Jakolain 293 §:ään ehdotetaan otettavaksi uusi 4 momentti, johon otettavan viittaussäännöksen avulla säädetään niistä toimenpiteistä, joissa maaoikeus on päätösvaltainen, kun siinä on vain maaoikeustuomari. Pääsäännön mukaan kaikki valmistavat toimenpiteet tehtäisiin sanotussa kokoonpanossa.

Haettaessa muutosta maaoikeuden yksityisistä teistä annetun lain, yleisistä teistä annetun lain tai kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain nojalla maaoikeudesta korkeimpaan oikeuteen tarvitaan valituslupa. Jakolain 332 §:n nojalla osaan jakolain nojalla annetuista maaoikeuden päätöksistä ei saa hakea lainkaan muutosta. Sellaiset päätökset koskevat lähinnä itse toimitukseen liittyviä toimituksen aikana tehtyjä päätöksiä. Muista maaoikeuden jakolain nojalla antamista päätöksistä voi valittaa korkeimpaan oikeuteen ilman valituslupaa. Ei ole olemassa perusteita sille, että mahdollisuus hakea muutosta maaoikeuden päätökseen korkeimmalta oikeudelta on riippuvainen siitä, minkä lain nojalla päätös on annettu. Tärkeätä olisikin saattaa myös jakolain nojalla annetut maaoikeuden päätökset valitusluvan alaisiksi. Oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 3 §:n nojalla korkein oikeus voi myöntää valitusluvan, jos lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeätä saattaa asia korkeimman oikeuden ratkaistavaksi taikka jos siihen on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen sellaisen oikeudenkäynti- tai muun virheen takia, jonka perusteella ratkaisu olisi purettava tai poistettava, tahi jos valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Sanottua 332 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä kumotaan muutoksenhakukieltoa koskevat säännökset, sekä siten, että maaoikeuden myös jakolain nojalla antamiin ratkaisuihin saadaan hakea muutosta korkeimmalta oikeudelta valittamalla, jos korkein oikeus myöntää valitusluvan.

2. Esityksen taloudelliset ja organisatoriset vaikutukset

Uudistuksen toteuttaminen edellyttää äänitelaitteiden hankkimista maaoikeuksia varten. Muilta osin esityksellä ei ole taloudellisia eikä organisatorisia vaikutuksia.

3. Asian valmistelu

Ehdotus on valmisteltu oikeusministeriössä virkatyönä. Ehdotuksesta on pyydetty lausunto kaikilta maaoikeuksilta, maa- ja metsätalousministeriöltä, maanmittaushallitukselta sekä Suomen Asianajajaliitolta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Jakolaki

292 §. Pykälän *2 momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä nykyistä selkeämmin kävisi ilmi se, mikä maaoikeus on päätösvaltainen, kun alue, jota asia koskee, kuuluu kahden tai useamman maaoikeuden tuomiopiiriin. Voimassa olevan lain mukaan asia on sen maaoikeuden ratkaistava, jonka piirissä alueen pääosa on. Kun säännös on jossain määrin tulkinnanvarainen, ehdotetaan momenttia muutettavaksi siten, että toimivaltainen maaoikeus tulee selvemmin määritellyksi. Momenttiin ehdotetaan otettavaksi lisäksi voimassa olevan 3 momentin säännös, siitä, missä maaoikeudessa asia käsitellään, kun on kysymys rajasta, joka on kahden tai useamman maaoikeuden tuomiopiirin raja. Momentissa ehdotetaan, että toimivaltainen on se maaoikeus, jonka tuomiopiirissä sijaitsee alue, jota asia koskee. Jos alue kuuluu kahden tai useamman maaoikeuden tuomiopiiriin taikka jos asiassa on kysymys rajasta, joka on samalla kahden tai useamman maaoikeuden tuomiopiirin raja, asia on sen maaoikeuden ratkaistava, jonka tuomiopiirissä on sen viranomaisen toimialue, jonka toimituksesta tai ratkaisusta on kysymys.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetun muutoksen johdosta pykälän *3 momentti* ehdotetaan tarpeettomana kumottavaksi.

293 §. Pykälän *1 momentissa* ehdotetaan, että maaoikeudessa voi olla lisäksi toinen maaoikeusinsinööri, jos sitä asian laajuuden tai muun erityisen syyn vuoksi on pidettävä perusteltuna. Esimerkiksi sellaisissa asioissa, joissa arviointikysymykset ovat keskeisiä, voi olla aihetta ottaa käsittelyyn mukaan toinen maaoikeusinsinööri.

Säännös toisen maaoikeusinsinöörin määräämisestä maaoikeuteen ehdotetaan otettavaksi jakoasetukseen.

Pykälän uuteen *4 momenttiin* ehdotetaan otettavaksi viittaussäännös niistä säännöksistä, joiden perusteella asiaa käsiteltäessä maaoikeus on päätösvaltainen, myös kun siinä on vain maaoikeustuomari. Sellaisia säännöksiä ovat 312 §:n 3 momentti, joka koskee mahdollisuutta määrätä toimituksen jatkamisesta, vaikka valitusasia on maaoikeudessa käsiteltävänä, 317 §, joka koskee uuden määräajan antamista muutoksenhakua varten, 317 a §, joka koskee puutteellisen muutoksenhakemuksen täydentämiskehotuksen antamista, 318 §, joka koskee muutoksenhakemuksen tutkimatta jättämistä, 318 a §, joka koskee vastauksen pyytämistä muutoksenhakijan vastapuolelta, 318 b §, joka koskee kirjallisen lausuman pyytämistä asianosaiselta, 318 c §, joka koskee toimitusinsinööriltä tielautakunnan virallisen lausunnon pyytämistä, 320 §, joka koskee pääkäsittelyn istunnosta ilmoittamista, 324 §:n 2 momentti, joka koskee toimitusinsinöörin kutsumista asiassa kuultavaksi, sekä 324 a §:n 2 momentti, joka koskee katselmuksen toimittamisesta päättämistä.

Momentin mukaan maaoikeus olisi päätösvaltainen, kun siinä on vain maaoikeustuomari, edellä mainittujen säännösten lisäksi myös muissa käsittelyn valmistelemista tarkoittavissa toimenpiteissä. Tämä mahdollisuus koskisi myös niitä vastaavan laatuisia toimenpiteitä, joista on säädetty muualla kuin jakolaissa. Siten esimerkiksi yksityisistä teistä annetun lain 90 §:n 2 momentin (521/75) mukaisesta täytäntöönpanokiellosta voisi maaoikeudessa päättää maaoikeustuomari. Vastaavanlainen säännös on kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 53 §:n 2 momentissa (709/93). Sanotun momentin nojalla mainitussa pykälässä tarkoitetun rekisteriviranomaisen on ilmoitettava rekisteröintiä koskevasta pyynnöstä maaoikeudelle, joka voi kieltää rekisteröinnin siksi kunnes maaoikeus on tarkastuksessa hyväksynyt toimituksen. Pääsäännön mukaan ne ratkaisut, jotka maaoikeus tekee momentissa tarkoitetussa kokoonpanossa, tehdään maaoikeuden kansliassa ilman että asianosaiset ovat läsnä.

Momenttiin otettavaksi ehdotettu viittaus lain 335 §:ään tarkoittaa sitä, että maaoikeus, kun siinä on vain maaoikeustuomari, voi lisäksi määrätä asianosaiselle uuden määräajan tämän hakiessa muutosta korkeimpaan oikeuteen. Viittaus 348 c §:n 3 momenttiin tarkoittaa sitä, että momentissa tarkoitetusta kiinteistötoimituksen määräämisestä uudelleen käsiteltäväksi voi päättää maaoikeudessa maaoikeustuomari yksin.

Maaoikeuden päätösvaltaisuudesta, kun siinä on vain maaoikeustuomari, on säännös myös ehdotuksen 306 §:ssä. Pykälän mukaan käsitellessään valitusta toimitusmiesten päätök-

sestä, jolla toimitusmiestä koskeva estemuistutus on hylätty, maaoikeus on päätösvaltainen myös, kun siinä on vain maaoikeustuomari, paitsi milloin kysymys esteellisyydestä on tullut maaoikeudessa esille vasta sen jälkeen kun se on määrätty käsiteltäväksi pääkäsittelyssä.

Eräissä muissa laeissa on maininta maaoikeuden puheenjohtajan tekemistä päätöksistä. Sellaiset säännökset tullaan muuttamaan vastaamaan tähän pykälään ehdotettua muutosta siinä yhteydessä, kun sanottuja lakeja jostain muusta syystä joudutaan muuttamaan.

302 §. Voimassa olevassa pykälässä on säännös maaoikeustuomarin velvollisuudesta asua oikeusministeriön määräämällä paikkakunnalla. Kun sellaisella säännöksellä ei enää nykyaikana ole merkitystä, pykälä ehdotetaan tarpeettomana kumottavaksi.

303 §. Pykälässä on säännökset maaoikeudessa ratkaistavista asioista. Voimassa olevassa pykälässä on säännös siitä, että maaoikeudessa ratkaistaan riitoja ja valituksia, jotka ovat aiheutuneet toimitusinsinöörin tai toimitusmiesten toimenpiteistä. Lisäksi pykälässä on yksityiskohtainen luettelo maaoikeudessa käsiteltävistä asioista.

Kun maaoikeudessa pääsäännön mukaan käsitellään valituksia ja kanteluita sekä pykälän 2 momentissa tarkoitettuja alistusasioita, ehdotetaan pykälän *1 momenttia* muutettavaksi siten, että siitä poistetaan edellä mainittu yksityiskohtainen luettelo ja siinä mainitaan, että maaoikeuden ratkaistavia asioita ovat, mikäli toisin ei ole säädetty, muutoksenhaut, jotka ovat aiheutuneet toimitusinsinöörin tai toimitusmiesten päätöksistä tai ratkaisuista.

Voimassa olevan pykälän 1 momentin mukaan maaoikeuden ratkaistavia asioita ovat muun muassa päätökset, jotka koskevat omistus- ja hallintaoikeutta tilukseen, tilanosaan, tilaan taikka rakennukseen tai laitteeseen, jota toimitus koskee sekä luovutus- tai muun asiakirjan pätevyyttä ja sisällystä. Pykälän muutettavaksi ehdotetun sanamuodon mukaan myös sellaiset ratkaisut kuuluvat edelleen maaoikeuden ratkaistaviin asioihin.

Pykälän *2 momenttiin* ehdotetaan tehtäväksi 1 momenttiin ehdotetun muutoksen edellyttämät kielelliset tarkistukset. Momentissa ehdotetaan, että alioikeuden on ratkaistava myös sen tutkittavaksi lain mukaan alistetut asiat. Itse alistusvelvollisuuteen ei tässä esityksessä ehdoteta muutoksia.

306 §. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi 293 §:ään otettavaksi ehdotetun 4 momentin mukainen muutos maaoikeuden päätösvaltaisuudesta. Päätösvaltaisuutta koskeva säännös ehdotetaan otettavaksi selvyyden vuoksi itse pykälään mainitun 4 momentin viittaussäännöksen asemesta.

Pykälässä ehdotetaan, että käsitellessään valitusta toimitusmiesten päätöksestä, jolla toimitusmiestä koskeva estemuistutus on hylätty, maaoikeus on päätösvaltainen myös, kun siinä on vain maaoikeustuomari. Silloin, kun kysymys esteellisyydestä on tullut maaoikeudessa esille vasta sen jälkeen kun valitus on määrätty käsiteltäväksi pääkäsittelyssä, valitus käsiteltäisiin pääasian yhteydessä.

Pykälään ehdotetaan tehtäväksi edellä selostetun 293 §:n 4 momentin viittaussäännöksen edellyttämä korjaus, jonka mukaan pykälässä maaoikeustuomarin asemesta mainitaan maaoikeus.

312 §. Pykälän *2 momenttiin* ehdotetaan tehtäväksi edellä selostetun 293 §:n uuden 4 momentin viittaussäännöksen edellyttämä korjaus, jonka mukaan pykälässä maaoikeustuomarin asemesta mainitaan maaoikeus. Momentin viimeisen virkkeen mukaiseen päätökseen saa hakea muutosta korkeimmalta oikeudelta valittamalla siten kuin ehdotuksen 332 §:ssä säädetään.

314 a §. Pykälässä, joka on otettu lakiin 6 päivänä marraskuuta 1992, on puutteellisen valituksen täydentämistä koskevat säännökset. Vastaavat säännökset tässä esityksessä ehdotetaan otettaviksi 317 a ja 318 §:ään. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen otetaan nykyistä yksityiskohtaisemmat muutoksenhakukirjelmää koskevat säännökset. Voimassa olevan lain mukaan muutoksenhakukirjelmän sisältö on määräytynyt 331 §:n viittaussäännöksen nojalla oikeudenkäymiskaaren haastehakemusta ja valituskirjelmää koskevien säännösten mukaisesti.

Pykälään otettavaksi ehdotettujen säännösten avulla maaoikeus voi nykyistä paremmin suunnitella pääkäsittelyn toimittamista. Lisäksi yksityiskohtainen muutoksenhakukirjelmä auttaa vastapuolta laatimaan riittävän yksityiskohtaisen vastauksen.

Pykälän *1 momentin 1 kohtaan* ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan muutoksenhakukirjelmässä on mainittava toimitus tai muu päätös, jota muutoksenhakemus koskee. Momentin *2 kohdan* mukaan muutoksenhakukirjelmässä on mainittava se, miltä kohdin

toimitukseen tai siinä tehtyyn ratkaisuun haetaan muutosta. Momentin *3 kohdan* mukaan muutoksenhakukirjelmässä on lisäksi mainittava, mitä muutoksia vaaditaan tehtäväksi. Momentin *4 kohdan* mukaan muutoksenhakukirjelmässä on mainittava myös ne perusteet, joilla muutosta vaaditaan. Muutoksenhakukirjelmästä tulisi toisin sanoen käydä selkeästi ilmi se, miksi toimituksessa tehty ratkaisu on muutoksenhakijan mielestä virheellinen. Momentin *5 kohdan* nojalla muutoksenhakijan tulee ilmoittaa ne todisteet, jotka hän aikoo esittää ja mitä hän niillä aikoo näyttää toteen. Todisteella tarkoitetaan esimerkiksi niitä todistajia, joita muutoksenhakija aikoo kuulustuttaa pääkäsittelyssä. Kohdan nojalla muutoksenhakukirjelmässä voidaan myös yksilöidä, mihin maaoikeuden katselmuksessaan tulisi kiinnittää huomiota. Jos todisteita ei jostain poikkeuksellisesta syystä voida nimetä vielä muutoksenhakukirjelmässä, syy siihen tulisi kuitenkin mainita. Joka tapauksessa ennen pääkäsittelyä tulee maaoikeudelle ilmoittaa se todistelu, joka maaoikeudessa tullaan esittämään. Ehdotuksen 331 §:n viittaussäännöksen perusteella sellainen todiste, jota ei ole aikaisemmin ilmoitettu, voidaan oikeudenkäymiskaaren 6 luvun 9 §:n (1052/91) nojalla esittää maaoikeudessa pääkäsittelyssä ainoastaan, jos siten menettelevä asianosainen voi saattaa todennäköiseksi, että hänen menettelynsä johtuu pätevästä syystä.

Momentin 6 kohdan mukaan muutoksenhakukirjelmässä olisi mainittava myös oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskeva vaatimus, jos oikeudenkäyntikuluja pyydetään korvattaviksi.

Pykälän *2 momentin* mukaan muutoksenhakukirjelmään on liitettävä ne asiakirjat, joihin muutoksenhakemuksessa vedotaan ja jotka eivät sisälly muutoksenhaun alaisen toimituksen tai päätöksen käsittelyn asiakirjoihin. Valitusosoituksen liittämisestä valitukseen säädetään 314 §:n 3 momentissa.

Muutoksenhakukirjelmästä ja muista asiakirjoista ei tarvitsisi antaa jäljennöksiä. Tämä johtuu siitä, että vastauksen pyytäminen ehdotuksen 318 a §:n nojalla riippuu maaoikeuden harkinnasta. Myöskään jäljennöstä toimituksessa annetusta päätöksestä ei tarvitsisi liittää muutoksenhakukirjelmään, koska maamittaustoimisto toimittaisi sen maaoikeudelle yhdessä muun oikeudenkäyntiaineiston kanssa.

314 b §. Pykälän *1 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi maaoikeuden nimen ilmoittamisen lisäksi niistä henkilötiedoista, jotka asianosaisten tai heidän laillisen edustajansa taikka asiamiehensä ja todistajan tai muun kuultavan osalta tulee muutoksenhakemuksessa ilmoittaa. Muutoksenhakemuksessa on ilmoitettava myös se postiosoite, johon asiaa koskevat ilmoitukset voidaan lähettää. Muutoksenhakukirjelmässä on lisäksi ilmoitettava asianomaisen henkilön puhelinnumero, mikä edistää asian joustavaa käsittelyä.

Pykälän *2 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi muutoksenhakukirjelmän allekirjoittamisesta ja allekirjoittajan velvollisuudesta ilmoittaa ammattinsa ja kotipaikkansa.

317 §. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös uuden määräajan asettamisesta haettaessa muutosta maanmittaustoimituksesta maaoikeuteen. Pykälän *1 momentin* mukaan maaoikeus voi asettaa hakemuksesta uuden määräajan muutoksenhakemuksen tekemistä varten, jos asianosainen laillisen esteen vuoksi tai muusta hyväksyttävästä syystä ei voi määräajassa hakea muutosta. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavanlaista säännöstä. Uuden määräajan antamista ei ehdoteta annettavaksi maanmittausviranomaisen päätettäväksi sen vuoksi, että momentin harkintaperusteiden soveltaminen edellyttää sellaista harkintaa, joka sopivimmin kuuluu tuomioistuimelle.

Pykälän *2 momenttiin* ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, millä tavalla uutta määräaikaa on pyydettävä. Momentin mukaan uutta määräaikaa on pyydettävä maaoikeudelle osoitettavalla, ennen muutoksenhakuajan päättymistä maanmittaustoimistoon toimitettavalla kirjallisella hakemuksella. Momentin mukaan määräaikaa on pyydettävä ennen muutoksenhakuajan päättymistä maaoikeudelta kirjallisella hakemuksella, johon on liitettävä selvitys hakemuksen perusteesta. Sellaiseen hakemukseen on momentin mukaan soveltuvin osin sovellettava, mitä muutoksenhakukirjelmästä säädetään. Viittaus tarkoittaa sitä, että 314 §:n nojalla määräytyy se, millä tavoin uutta määräaikaa käytännössä tulee pyytää, 314 a §:n nojalla, millä tavalla asia, jossa uutta määräaikaa pyydetään, tulee yksilöidä, ja 314 b §:n nojalla, mitä tunnistetietoja pyynnössä tulee olla ja pyynnön allekirjoittaminen.

317 a §. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös puutteellisen muutoksenhakemuksen korjaamisesta. Pykälän *1 momentin* mukaan muutoksenhakijaa on kehotettava maaoikeuden asettamassa määräajassa korjaamaan muu-

toksenhakemuksessa oleva puutteellisuus. Kehotus tulisi antaa, paitsi muutoksenhakemuksessa olevien muodollisten puutteiden korjaamiseksi, myös silloin, kun hakemuksessa ei ole ilmoitettu kaikkia asian käsittelyn ja ratkaisemisen kannalta tarpeellisia seikkoja. Puutteellisen muutoksenhakemuksen korjaaminen on tärkeätä sen vuoksi, että puutetta ei jouduta korjaamaan pääkäsittelyssä, jolloin pääkäsittely saattaa aiheetta pitkittyä tai sitä voidaan joutua lykkäämään. Vastauksenkin antaminen on helpompaa, jos muutoksenhakemus ei ole puutteellinen.

Täydentämiskehotus olisi käytännössä tarpeen silloin, kun muutosvaatimusta ja sen perusteita ei ole muutoksenhakemuksessa ilmoitettu niin selvästi, että vastaaja voi antaa muutoksenhakemukseen yksityiskohtaisen perustellun vastauksen. Täydentämiskehotus olisi siten annettava esimerkiksi silloin, kun muutoksenhakemuksesta ei käy ilmi, millä perusteella muutoksenhakija katsoo toimituksen väärin tehdyksi.

Momentin mukaan muutoksenhakijaa ei olisi kuitenkaan kehotettava täydentämään muutoksenhakemustaan silloin, kun täydentäminen ei ole oikeudenkäynnin jatkamiseksi tarpeen. Täydentämiskehotusta ei siten puutteesta huolimatta tarvitsisi antaa esimerkiksi silloin, kun muutoksenhakemus on jätettävä tutkimatta. Myöskään silloin, kun puute on muutoin asiaan vaikuttamaton tai vähäinen, muutoksenhakijaa ei tulisi kehottaa täydentämään muutoksenhakemustaan. Myös silloin, kun on selvää, että muutoksenhakemuksessa oleva puutteellisuus voidaan vaivatta ja pääkäsittelyn toimittamista haittaamatta täydentää pääkäsittelyssä, muutoksenhakemusta ei tarvitsisi kehottaa täydentämään.

Muutoksenhakijalle olisi täydentämiskehotuksen yhteydessä luonnollisesti ilmoitettava, millä tavoin hänen muutoksenhakemuksensa on puutteellinen. Samalla hänelle olisi ilmoitettava, että muutoksenhakemus voidaan jättää tutkimatta, jollei täydentämiskehotusta noudateta. Ehdotuksen 293 §:n 4 momentin nojalla täydentämiskehotuksen antamisesta päättäisi maaoikeustuomari.

Pykälän *2 momentin* nojalla asianosaiselle saadaan erityisestä syystä varata uusi tilaisuus muutoksenhakemuksen korjaamiseen, jos muutoksenhakemus on korjaamisenkin jälkeen puutteellinen. Momentissa tarkoitettu erityinen syy voisi olla olemassa esimerkiksi silloin, kun asianhaaroista on pääteltävissä, ettei muutoksenhakija ilman oikeudellista asiantuntija-apua kykene laatimaan muutoksenhakemustaan siten kuin ehdotuksen 314 a §:ssä säädetään. Erityinen syy voisi olla kysymyksessä myös silloin, kun muutoksenhakija ei ole hänestä riippumattomasta syystä voinut määräajassa mainitulla tavalla korjata muutoksenhakemustaan.

318 §. Voimassa olevassa pykälässä on säännös muutoksenhakemuksen jättämisestä tutkimatta. Pykälän *1 momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen voimassa olevan säännöksen lisäksi lisätään säännös mahdollisuudesta jättää tutkimatta muutoksenhakemus myös sillä perusteella, jos muutoksenhakija ei noudata hänelle annettua 317 a §:ssä tarkoitettua kehotusta. Muutoksenhakemus olisi kuitenkin momentin mukaan jätettävä tutkimatta ainoastaan silloin, kun se on niin puutteellinen, ettei se kelpaa oikeudenkäynnin perustaksi. Lisäksi momenttiin ehdotetaan otettaviksi momentin voimassa olevat säännökset muutoksenhakemuksen jättämisestä tutkimatta silloin, kun on selvää, ettei muutoshakemus kuulu maaoikeuden käsiteltäviin tai kun muutoksenhakemus on tehty liian myöhään tai kun jokin muu oikeudenkäynnin edellytys puuttuu. Ehdotuksen 293 §:n 4 momentin nojalla käsiteltävänä olevan päätöksen maaoikeudessa tekee maaoikeustuomari.

Pykälän *2 momenttiin* ehdotetaan otettavaksi voimassa olevan 1 §:n loppuosan säännös siitä, että 1 momentissa tarkoitettu päätös merkitään asiakirjoihin, jotka palautetaan muutoksenhakijalle tai alistetussa asiassa toimitusinsinöörille. Tämän lisäksi momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä, että päätöksestä on annettava tieto maanmittaustoimistolle, kiinteistöinsinöörille tai tielautakunnalle ja valitusasiassa, jos toimitus on kesken, myös toimitusinsinöörille, esitettäväksi toimituskokouksessa muille asianosaisille, joiden tietoon ratkaisu silloin katsotaan saatetuksi.

Pykälän *3 momenttiin* ehdotetaan otettavaksi pykälän voimassa olevan 2 momentin mukainen säännös toimitusmiesten estemuistutuksesta tekemästä päätöksestä tehdyn valituksen ratkaisemisesta. Momenttiin ehdotetaan tehtäväksi edellä selostetun 293 §:n 4 momentin viittaussäännöksen edellyttämä korjaus, jonka mukaan maaoikeustuomarin asemesta mainitaan maaoikeus.

318 a §. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös vastauksen pyytämisestä sellaiselta toi-

mituksen asianosaiselta, jonka oikeutta muutoksenhakemus koskee. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä. Pykälässä tarkoitettu vastaus tulisi pyytää silloin, kun voidaan olettaa, että etukäteen saadun vastauksen avulla voidaan helpottaa pääkäsittelyn suunnittelua. Pykälän *1 momentin* mukaan vastausta ei tulisi pyytää ensinnäkään silloin, kun muutoksenhakemus 318 §:n nojalla jätetään tutkimatta. Myöskään silloin, kun on selvää, että muutoksenhakemus on heti hylättävä, vastausta ei tulisi pyytää. Maaoikeudessa käsiteltävänä olevissa asioissa on toimituksessa, jota muutoksenhakemus koskee, saattanut olla useita asianosaisia. Momentin nojalla sellaisista asianosaisista vastaus tulisi pyytää ainoastaan niiltä, joiden oikeutta muutoksenhakemus koskee. Vastaavanlainen rajaus on voimassa olevan lain 320 §:ssä, jossa säädetään siitä, keitä asianosaisia kutsutaan maaoikeuden istuntoon. Kussakin tapauksessa maaoikeuden tulisi siis päättää siitä, keneltä toimituksen asianosaisista vastausta pyydetään. Joskus tilanne voi olla lisäksi sellainen, että vaikka asia otetaan pääkäsittelyssä käsiteltäväksi, saattaa olla epätarkoituksenmukaista pyytää vastausta. Momentin mukaan maaoikeus voi vastausta pyytäessään myös tarvittaessa määrätä, mistä kysymyksistä vastauksessa on erityisesti lausuttava.

Pykälän *2 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi, että jos 1 momentissa tarkoitetut asianosaiset ovat kiinteistön yhteisomistajia tai yhteisen alueen osakkaita, sovelletaan kehotukseen heidän osaltaan, mitä kutsukirjeestä 320 §:n 2 momentissa säädetään. Esimerkiksi silloin, kun käydään rajaa yhteistä aluetta vastaan, osakaskuntaa voidaan kehottaa antamaan vastaus käyttämällä kutsukirjettä siten kuin yhteisaluelain (758/89) 26 §:ssä säädetään.

Jotta vastaus mahdollisimman hyvin palvelisi asian valmistelemista ja pääkäsittelyn suunnittelua, vastaukselta olisi vaadittava samanlaista yksityiskohtaisuutta kuin muutoksenhakemukselta. Tämän vuoksi pykälän *3 momentin 1—4 kohdassa* ehdotetaan, että asianosaisen olisi vastauksessaan sen asian lisäksi, jossa vastaus annetaan, ilmoitettava kantansa muutoksenhakijan vaatimuksiin ja niiden perusteisiin, seikat, joihin hän haluaa nojautua, sekä oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskeva vaatimus.

Pykälän *4 momentin* mukaan vastaus kehotetaan antamaan kirjallisesti maaoikeudelle sen määräämässä ajassa tai suullisesti istunnossa uhalla, että asia voidaan tutkia, vaikka vastausta ei anneta. Pykälässä tarkoitetun vastauksen maaoikeus voi pyytää ehdotuksen 330 a §:n nojalla myös tavallisella kirjeellä. Vastauksen ja sen liitteiden jäljennökset maaoikeus voi lähettää muutoksenhakijalle tiedoksi samanlaisella kirjeellä.

Istunnolla momentissa tarkoitetaan sekä pääkäsittelyä että ehdotuksen 318 b §:ssä tarkoitettua pääkäsittelyn valmistelua tarkoittavaa istuntoa. Momenttiin ehdotetaan lisäksi otettavaksi säännös siitä, että vastauksesta ja siihen liitetyistä asiakirjoista on annettava jäljennökset, jotka on annettava tiedoksi muutoksenhakijalle. Jäljennöksen maaoikeus toimittaa tiedoksi muutoksenhakijalle samalla, kun kutsuu hänet pääkäsittelyyn. Jos jäljennöksiä ei momentissa säädetyllä tavalla ole toimitettu, ne voidaan oikeudenkäymiskaaren 9 luvun 2 §:n 2 momentin nojalla jäljentää vastauksen antajan kustannuksella.

Momentissa ehdotetaan lisäksi säädettäväksi siitä, että vastaukseen on sovellettava soveltuvin osin, mitä 314 a §:n 2 momentissa, 314 b, 317 ja 317 a §:ssä muutoksenhakemuksesta säädetään. Vastaukseen olisi siten viitatun 314 a §:n 2 momentin nojalla liitettävä ne asiakirjat, joihin vastauksessa vedotaan ja jotka eivät sisälly muutoksenhaun alaisen toimituksen tai päätöksen käsittelyn asiakirjoihin. Tunnistetietojen ilmoittaminen vastauksessa ja vastauksen allekirjoittaminen määräytyisi momentissa viitatun 314 b §:n mukaan. Viitatun 317 §:n nojalla myös muutoksenhakijan vastapuoli voisi pyytää uutta määräaikaa vastauksen antamista varten. Viittaus 317 a §:ään tarkoittaa sitä, että maaoikeus voisi kehottaa täydentämään puutteellista vastausta.

Pykälän *5 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi, että pykälässä tarkoitetun kehotuksen yhteydessä on annettava tiedoksi muutoksenhakemus ja siihen liitetyt asiakirjat. Ehdotuksen 331 §:n nojalla sovellettavaksi tulevan oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 5 §:n 2 momentin nojalla tuomioistuin voi päättää, että jos tiedoksiannettavan asiakirjan jäljentäminen on vaikeaa tai epätarkoituksenmukaista, aineisto pidetään asianosaisen nähtävänä tuomioistuimen kansliassa.

Kaikista pykälässä tarkoitetuista toimenpiteistä voi ehdotuksen 293 §:n 4 momentin nojalla maaoikeudessa päättää maaoikeustuomari yksin.

318 b §. Pykälään ehdotetaan otettavaksi

säännös mahdollisuudesta jatkaa asian valmistelua joko kirjallisesti tai suullisesti.

Pykälän *1 momentissa* ehdotetaan, että maaoikeus voi kehottaa asianosaista määräajassa toimittamaan maaoikeudelle kirjallisen lausuman, jos maaoikeus katsoo asian käsittelyn sitä edellyttävän. Jos maaoikeus pyytää kirjallisen lausuman, sen on samalla määrättävä, mistä kysymyksistä asianosaisen on lausuttava. Joissakin tapauksissa muutoksenhakukirjelmän ja siihen annetun vastauksen jälkeen asianosaisten kuuleminen saattaa tietyn kysymyksen selvittämiseksi vielä olla tarpeellista. Tällaisten tilanteiden varalta pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös valmistelun jatkamisesta.

Useimmissa tapauksissa valmistelua olisi tarkoituksenmukaisinta myös jatkaa kirjallisesti. Tämän vuoksi pykälän *1 momentissa* ehdotetaan, että maaoikeus voisi kehottaa asianosaista määräajassa toimittamaan maaoikeudelle kirjallisen lausuman. Momentin sanamuodon mukaisesti lausuma kehotetaan toimittamaan suoraan maaoikeudelle. Jotta asianosainen voisi antaa häneltä pyydetyn kirjallisen lausuman, tulee hänelle viimeistään kehotuksen yhteydessä antaa tiedoksi sellainen maaoikeudelle toimitettu aineisto, jonka johdosta lausumaa pyydetään.

Momentin mukaan maaoikeuden on tällöin määrättävä, mistä kysymyksestä asianosaisen on lausuttava. Näin menetellen voitaisiin välttää liian yleisluontoiset kirjelmät ja valmistelun tarpeeton pitkittyminen.

Vaikka momenttiin ei oteta sitä koskevaa nimenomaista säännöstä, asianosaista ei saisi kehottaa toimittamaan maaoikeudelle kirjallista lausumaa useamman kuin yhden kerran, jotta valmistelu ei tarpeettomasti pitkittyisi.

Vastapuolen kuulemisen periaatteen mukaisesti maaoikeuden tulisi toimittaa asianosaisen antama kirjallinen lausuma tiedoksi myös sellaiselle asianosaiselle, jonka oikeutta muutoksenhakemus koskee. Selvyyden vuoksi tästä ehdotetaan otettavaksi pykälään nimenomainen säännös. Kirjallinen lausuma voitaisiin antaa muulle asianosaiselle tiedoksi esimerkiksi kutsuttaessa asianosaiset suulliseen pääkäsittelyyn. Kun asianosainen näin saisi tiedon vastapuolen kirjallisesta lausumasta, hän voisi myös paremmin valmistautua pääkäsittelyyn. Ehdotuksen 330 a §:n nojalla lausuman tiedoksianto voisi tapahtua postitse tavallisella kirjeellä.

Ehdotuksen 293 §:n 4 momentin nojalla momentissa tarkoitetuista toimenpiteistä päättää maaoikeudessa maaoikeustuomari yksin.

Joissakin tapauksissa saattaa olla hyödyllistä, että valmistelua jatketaan suullisesti. Tämän vuoksi pykälän *2 momentissa* ehdotetaan, että maaoikeus voi kutsua asianosaisia kuultaviksi valmistelussa, jos se edistää asian valmistelua. Suullinen valmistelu voi koskea myös ainoastaan osaa asianosaisista.

Valmistelua voisi olla hyödyllistä jatkaa suullisesti esimerkiksi silloin, kun on epäselvää, mihin seikkoihin asianosaiset ovat maaoikeuteen toimittamassaan muutoksenhakukirjelmässä ja siihen antamassaan vastauksessa vedonneet tai kun on muuten epäselvää, mitä he ovat vaatineet. Maaoikeuteen toimitettujen kirjelmienkin jälkeen sekavalta tuntuva asia saattaa olla tarkoituksenmukaista valmistella suullisesti istunnossa ennen pääkäsittelyn aloittamista, jotta pääkäsittely ei aiheetta pitkittyisi tai jotta sitä ei jouduttaisi lykkäämään.

Valmistelun jatkaminen suullisesti tulisi maaoikeudessa kuitenkin kysymykseen ainoastaan poikkeuksellisesti. Asianosaiset tulisi kutsua kuultaviksi suullisen valmisteluun vain silloin, kun se selvästi edistäisi asian käsittelyä. Tätä harkittaessa tulisi luonnollisesti ottaa huomioon myös suullisen valmistelun istunnosta aiheutuneet kustannukset ja muut haitat. Pykälän 1 momentissa tarkoitetun kirjallisen lausuman pyynnöstä päättää ehdotuksen 293 §:n uuden 4 momentin nojalla maaoikeudessa maaoikeustuomari yksin. Saman säännöksen nojalla pykälän 2 momentissa tarkoitetun suullisen valmistelun istunnon toimittaa puheenjohtajana maaoikeustuomari yksin. Monissa tapauksissa olennainen osa valmistelua ovat arkistotutkimukset, jotka maaoikeus tai käytännössä usein maaoikeusinsinööri suorittaa.

318 c §. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, että maaoikeus voi kehottaa toimitusinsinööriä toimittamaan maaoikeuteen määräajassa ennen pääkäsittelyä kirjallisen lausuntonsa käsiteltävänä olevan asian johdosta, jos maaoikeus katsoo sen edistävän asian käsittelyä. Lausunto tulisi ehdotuksen mukaan antaa tiedoksi myös pääkäsittelyyn kutsuttavalle asianosaiselle. Tiedoksiannosta huolehtii maaoikeus kutsun yhteydessä. Jakolain voimassa olevan 324 §:n mukaan toimitusinsinöörin tulee pääsäännön mukaan olla maaoikeudessa saapuvilla antamassa tuomioistuimelle sen pyytämät toimituksen suorittamista koskevat tiedot. Tästä pakollisesta läsnäolovelvolli-

suudesta ehdotetaan luovuttavaksi ja maaoikeus voisi kussakin tapauksessa erikseen harkita sen, edellyttääkö asian käsittely maaoikeudessa toimitusinsinöörin tai tielautakunnan kannanottoa. Ehdotuksen 324 §:n 2 momentin nojalla maaoikeus voisi edelleen tarvittaessa kutsua toimitusinsinöörin myös istuntoon asiassa kuultavaksi.

Vastaava muutos ehdotetaan tehtäväksi yksityisistä teistä annetun lain 104 §:ään. Sen mukaan maaoikeus voisi pyytää tielautakunnan lausunnon muutoksenhakemuksen johdosta ja tarvittaessa kutsua pääkäsittelyyn tielautakunnan puheenjohtajan, hänen määräämänsä jäsenen tai virkamiehen.

319 §. Voimassa olevassa pykälässä on säännös siitä, missä maaoikeuden tulee kokoontua. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että sen 1 momenttiin otetaan säännös asian määräämisestä pääkäsittelyyn, 2 momenttiin voimassa olevaan pykälään sisältyvä säännös siitä, missä pääkäsittelyn istunto pidetään, ja 3 momenttiin, milloin pääkäsittelyä ei tarvitse pitää.

Pykälän *1 momentin* mukaan asia siirretään pääkäsittelyyn, kun valmistelu on päättynyt.

Pykälän *2 momentin* nojalla pääkäsittely on pidettävä siinä kunnassa, jossa olevaa aluetta muutoksenhaun alainen toimitus koskee. Asiallisesti säännös vastaa voimassa olevaa oikeutta. Pääkäsittelyn pitäminen lähellä toimituspaikkaa johtuu siitä, että asian käsitteleminen edellyttää useasti katselmuksen toimittamista. Silloin on hyvä, että istuntopaikan ja katselmuksen toimittamispaikan välinen matka ei ole tarpeettoman pitkä. Säännös ei kuitenkaan ole ehdoton. Momentin mukaan maaoikeus voi kokoontua myös lähikunnassa tai maaoikeuden kanslian sijaintipaikkakunnalla, jos siitä ei aiheudu asianosaisille kohtuuttomia kustannuksia tai kohtuutonta haittaa. Näin voidaan menetellä esimerkiksi silloin, kun asiassa ei poikkeuksellisesti tarvitse toimittaa katselmusta tai jos asiassa joudutaan poikkeuksellisesti toimittamaan kaksi pääkäsittelyn istuntoa. Edellytyksenä kuitenkin on se, että istunnon pitämisestä muulla paikkakunnalla ei saa aiheutua asianosaisille kohtuuttomia kustannuksia tai kohtuutonta haittaa.

Pykälän *3 momenttiin* ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan pääkäsittelyä ei tarvitse toimittaa, jos asia on ratkaistavissa kirjallisen oikeudenkäyntiaineiston perusteella. Esimerkiksi kanteluasia on usein ratkaistavissa pelkästään asiakirjoilta.

320 §. Pykälässä ehdotetaan, että maaoikeuden istunnosta on ilmoitettava valittajalle sekä muulle toimituksen asianosaiselle, jonka oikeutta valitus koskee tai joka on ilmoittamista pyytänyt, jos heidän postiosoitteensa on tiedossa, kirjeellä, joka vähintään neljätoista päivää ennen istuntoa on annettava postin kuljetettavaksi. Samalla tavoin istunnosta on ilmoitettava maanmittaustoimistolle ja maaoikeusinsinöörille. Jos istunnosta kirjeitse ilmoittaminen sellaiselle muulle asianosaiselle, joka ilmoittamista ei ole pyytänyt, huomioon ottaen asianosaisten lukumäärä ja käsiteltävänä oleva asia, ei ole tarkoituksenmukaista, istunnosta tiedotetaan kuuluttamalla yhdessä tai kahdessa paikkakunnalla leviävässä sanomalehdessa vähintään neljätoista päivää ennen istuntoa.

320 a §. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös asianosaisen esteettömän poissaolon varalta. Säännöstä sovellettaisiin asianosaisen jäätyä pois suullisen valmistelun istunnosta sekä pääkäsittelystä, mistä tahansa istunnosta.

Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä. Vakiintuneen käytännön mukaan valitus jätetään tutkimatta, jos valittaja laillista estettä puolestaan ilmoittamatta on jäänyt pois.

Pykälän *1 momentissa* ehdotetaan, että jos muutoksenhakija jää pois maaoikeuden istunnosta, muutoksenhakemus jätetään sillensä. Silloin, kun tiedetään tai on epäiltävissä, että muutoksenhakijalla on laillinen este, muutoksenhakemusta ei luonnollisesti tulisi jättää sillensä.

Muiden asianosaisten läsnäolo ei pykälään ehdotetun säännöksen nojalla sen sijaan ole välttämätöntä, jos istunnosta on säädetyllä tavalla tiedotettu ja kaikilla asianosaisilla on ollut mahdollisuus etujensa valvomiseen.

Pykälän *2 momentin* mukaan maaoikeuteen alistettu asia on käsiteltävä asianosaisen poissaolosta huolimatta.

323 §. Voimassa olevassa pykälässä on säännös siitä, että maaoikeuden on annettava eri päätös oikeudenkäyntiväitteestä, jos asian laatu niin vaatii. Lisäksi pykälässä säädetään, että jos väitteen hyväksymisestä ei ole seurauksena asian sikseen jättäminen, pääasian käsittelyä on jatkettava ja väitepäätökseen tyytymätön osoitettava hakemaan siihen muutosta pääasian yhteydessä. Säännös ehdotetaan tarpeettomana poistettavaksi sen vuoksi, että ehdotuksen 331 §:n nojalla tulee myös maaoikeudessa sovellettavaksi oikeudenkäymiskaaren 16 luvun 2 ja 3 §. Ensiksi mainitun säännöksen mukaan

oikeudenkäyntiväitteestä annetaan eri päätös, milloin asian laatu sitä vaatii. Jälkimmäisen pykälän mukaan päätökseen, jolla oikeus on hylännyt oikeudenkäyntiväitteen, saa hakea oikaisua ainoastaan haettaessa muutosta oikeuden lopulliseen päätökseen. Saman pykälän 2 momentin nojalla, jos oikeus on väitteen johdosta jättänyt asian tutkittavaksi ottamatta, voidaan päätökseen hakea muutosta valittamalla. Pykälästä kumottavaksi ehdotetun säännöksen asemesta pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös pääkäsittelyn suullisuudesta ja siitä, miten asia on pääkäsittelyssä käsiteltävä.

Pykälän *1 momentin* mukaan pääkäsittely on suullinen. Momentin mukaan asianosainen ei saa lukea eikä antaa maaoikeudelle kirjallista lausumaa taikka muutoinkaan esittää asiaa kirjallisesti.

Pykälän *2 momenttiin* ehdotetaan kuitenkin otettavaksi säännös siitä, että pääkäsittelyssä voidaan eräissä tapauksissa tukeutua kirjalliseen oikeudenkäyntiaineistoon. Momentin mukaan asianosainen saa lukea asiakirjasta vaatimuksensa sekä suorat viittaukset oikeuskäytäntöön, oikeuskirjallisuuteen ja sellaisiin useita teknisiä ja numerotietoja sisältäviin asiakirjoihin, joita pelkästään suullisesti esitettyinä on vaikeata ymmärtää. Lisäksi hän saa käyttää kirjallista muistiinpanoa muistinsa tukemiseksi. Ehdotus vastaa pääkäsittelyn suullisuutta koskevaa oikeudenkäymiskaaren 6 luvun 3 §:ää (1052/91).

Momenttiin ehdotetaan lisäksi otettavaksi edellä selostettua käsittelyn suullisuutta koskeva poikkeussäännös. Momentin mukaan teknisten ja niihin rinnastettavien kysymysten selvittämiseksi saadaan viitata kirjalliseen oikeudenkäyntiaineistoon selostamalla lyhyesti viitatuilta osin niiden sisältö. Momentissa tarkoitettu kirjallinen oikeudenkäyntiaineisto tulee pääkäsittelyssä huomioon otettavaksi oikeudenkäyntiaineistoksi ainoastaan siltä osin kuin sen sisältö on momentin mukaisesti viitatuilta osin selostettu. Pelkkä viittaus johonkin asiakirjaan ei siis momentin mukaan riitä. Kun käsittely maaoikeudessa on muutoksenhakua toimituksessa tehtyihin ratkaisuihin, ovat toimituksen asiakirjat koko maaoikeuskäsittelyn pohja. Tarvittaessa maaoikeudessa siis joko luetaan tai viitataan toimituksen asiakirjoihin.

Pykälän *3 momenttiin* ehdotetaan otettavaksi säännökset siitä, miten menetellään asian pääkäsittelyssä.

Momentin *1 kohdan* nojalla maaoikeustuomarin tai maaoikeusinsinöörin on lyhyesti selostettava, mistä asiassa on kysymys. Kun maaoikeudessa on kysymys muutoksenhausta maanmittaustoimitukseen tai johonkin muuhun toimitukseen, kohdan nojalla toimitusasiakirjoista voitaisiin lukea ne toimituksessa tehdyt päätöksen osat ja perustelut, joiden osalta muutosta maaoikeudelta on haettu.

Momentin *2 kohdan* mukaan muutoksenhakijan on ilmoitettava, miltä kohdin toimitukseen haetaan muutoksia ja mitä muutoksia toimitukseen vaaditaan tehtäväksi. Tässä yhteydessä muutoksenhakijan olisi ilmoitettava myös, miltä osin toimituksessa tehtyjen ratkaisujen perustelut hänen mielestään ovat virheelliset. Tämän jälkeen muiden asianosaisten tulisi *3 kohdan* nojalla ilmoittaa käsityksensä muutosvaatimuksesta.

Sen jälkeen, kun oikeudenkäynnin kohde maaoikeudessa on edellä mainitulla tavalla rajattu, tulisi kunkin asianosaisen vuorollaan, jos mahdollista yhtäjaksoisesti tarkemmin perustella kantansa ja lausua vastapuolen perustelujen johdosta. Näissä momentin *4 kohdassa* tarkoitetuissa asiaesityksissä asianosaisten tulisi mahdollisimman täydellisesti tuoda esiin ne seikat, joihin he perustavat muutosvaatimuksensa tai vastauksensa, ja ilmoittaa käsityksensä vastapuolen esittämien seikkojen johdosta.

Silloin kun pääkäsittely toimitetaan jonkun asianosaisen poissaolosta huolimatta, ehdotuksen 331 §:n ja oikeudenkäymiskaaren 6 luvun 4 §:n 2 momentin (1052/91) nojalla maaoikeuden on tarpeellisilta osin asiakirjoista selostettava, mitä poissaoleva asianosainen on asiassa esittänyt.

Momentin *5 kohdassa* on säännös todistelun vastaanottamisesta. Todistelu voi tarkoittaa pääkäsittelyssä kuultavaa todistajaa taikka asiassa toimitettavaa katselmusta.

Todistelun vastaanottamista maaoikeuden kannalta helpottaa se, että ehdotuksen 314 a §:n nojalla muutoksenhakukirjelmässä on mainittava ne todisteet, jotka aiotaan esittää ja mitä niillä aiotaan näyttää toteen. Jotta kirjalliset todisteet tulisivat osaksi pääkäsittelyn oikeudenkäyntiaineistoa ja jotta ne voitaisiin ottaa huomioon asiaa ratkaistaessa, olisi niihin nojauduttava myös pääkäsittelyssä. Kirjallinen todiste otettaisiin vastaan esittelemällä se suullisesti. Ehdotuksen 331 §:n ja oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 8 e §:n 3 momentin (1052/91) nojalla kirjallinen todiste voitaisiin kuitenkin jättää lukematta, jos sen sisältö on maaoikeu-

den jäsenten tiedossa, asianosaiset siihen suostuvat ja sitä muutoinkin voidaan pitää sopivana.

Momentin *6 kohdan* nojalla asianosaisten on pääkäsittelyn päätteeksi esitettävä loppulausuntonsa. Asianosaiset esittäisivät siten todistelun vastaanottamisen jälkeen käsityksensä esitetyistä todisteista ja siitä, miten maaoikeuden tulisi heidän mielestään suullisessa pääkäsittelyssä esitetyn oikeudenkäyntiaineiston perusteella ratkaista muutoksenhakuasia. Loppukeskustelu päättyisi siihen, että asianosaiset jättävät jutun päätettäväksi.

Pykälän *4 momenttiin* ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, että alistetussa asiassa ja kanteluasiassa pääkäsittelyssä on noudatettava soveltuvin osin, mitä edellä 3 momentissa on selostettu. Käytännössä säännös tarkoittaa sitä, että kun alistetussa asiassa ja kanteluasiassa ei aina selkeästi käy ilmi se, kuka maaoikeudessa on kantajana ja vastaajana, asian käsittelyjärjestys ja se järjestys, miten puheenvuoroja käytetään, määräytyy aina asian laadun perusteella.

323 a §. Pykälän *1 momenttiin* ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan pääkäsittelyä ei saa lykätä, ellei siihen ole tärkeä syy. Momenttiin ehdotettu säännös yhdessä oikeudenkäymiskaaren 6 luvun 10 §:n (1052/91) kanssa tarkoittaa sitä, että pääkäsittelyn lykkääminen on mahdollista ainoastaan, kun pääkäsittelyn jatkamiselle esimerkiksi jonkun poissaolon vuoksi taikka jostain muusta yllättävästä syystä on olemassa sellainen este, että käsittelyä ei voida jatkaa. Momentissa ehdotetaan lisäksi säädettäväksi, että jos pääkäsittely lykätään, jatkokäsittelyn aika ja paikka on ilmoitettava lykkäyspäätöksessä tai myöhemmin erikseen. Joskus saattaa tilanne olla sellainen, että kun pääkäsittelyä joudutaan lykkäämään, ei vielä tiedetä, milloin pääkäsittelyä voidaan jatkaa. Sellaisten tilanteiden varalta momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, että jatkokäsittelyn aika ja paikka voidaan ilmoittaa myös myöhemmin erikseen.

Pykälän *2 momenttiin* ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, millä tavoin käsittelyä pääkäsittelyn lykkäämisen jälkeen jatketaan. Momentin mukaan pääkäsittelyä lykkäyksen jälkeen jatketaan siitä, mihin se jäi edellisen käsittelyn päättyessä. Vaikka tähän esitykseen ei sisälly nimenomaista ehdotusta siitä, kuinka pitkän lykkäyksen jälkeen asiassa on toimitettava aina uusi pääkäsittely, tulisi myös maaoikeudessa pääkäsittelyssä noudattaa soveltuvin osin niitä määräaikoja koskevia säännöksiä, jotka oikeudenkäymiskaaressa ovat voimassa käräjäoikeuden osalta. Oikeudenkäymiskaaren 6 luvun 11 §:n (1052/91) nojalla asiassa on toimitettava uusi pääkäsittely, jos pääkäsittely on yhden tai useamman kerran ollut lykättynä yhteensä yli 14 päivää. Vaikka pääkäsittely olisi ollut lykättynä yli 14 päivää, sanotun pykälän mukaan asiassa ei kuitenkaan tarvitse toimittaa uutta pääkäsittelyä, jos sitä asian laadun perusteella pidetään erityisestä syystä tarpeettomana ja jos pääkäsittelyn yhtäjaksoisuuden voidaan käsittelyn lykkäämisestä ja keskeyttämisestä huolimatta katsoa toteutuvan. Uusi pääkäsittely on kuitenkin pidettävä aina, kun pääkäsittely on ollut lykättynä yhteensä yli 45 päivää.

Momenttiin ehdotetaan otettavaksi lisäksi säännös siitä, että lykkäyksen jälkeen asiassa on toimitettava aina uusi pääkäsittely, jos asian käsittelyyn osallistuu uusi jäsen. Ehdotettu säännös vastaa oikeudenkäymiskaaren 6 luvun 1 §:n 2 momentin käsittelyn välittömyyttä koskevaa säännöstä.

Momenttiin ehdotetaan lisäksi otettavaksi säännös siitä, että silloinkaan, kun maaoikeuteen otetun uuden jäsenen vuoksi asiassa toimitetaan uusi pääkäsittely, todistelua ei kuitenkaan tarvitse ottaa vastaan uudelleen, jos sitä asian selvittämiseksi ei ole pidettävä tarpeellisena. Todistelua ei tarvitse ottaa vastaan uudelleen momentin mukaan myöskään silloin, kun se asian laatu ja vastaanotettava todistelu huomioon ottaen aiheuttaa kohtuuttomia kustannuksia tai olennaista haittaa. Säännös vastaa asiallisesti oikeudenkäymiskaaren 6 luvun 12 §:n (1052/91) säännöstä. Esimerkiksi silloin, kun asianosaiset ilmoittavat olevansa samaa mieltä aikaisemmin vastaanotetun todistelun vaikutuksesta asian ratkaisemiselle eikä asia siten enää ole riitainen, todistelua ei tarvitse ottaa uudelleen vastaan.

Kustannusten ja haitan arviointiin vaikuttaa se, kuinka merkityksellinen maaoikeudessa käsiteltävänä oleva asia on.

324 §. Voimassa olevassa pykälässä on säännös toimitusinsinöörin velvollisuudesta olla läsnä maaoikeuden istunnossa sekä katselmuksen toimittamisesta. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että pykälän *1 momenttiin* otetaan säännös siitä, että maaoikeus voi omasta aloitteestaan hankkia tai kehottaa asianosaista hankkimaan asian ratkaisemiseksi tarvittavan selvityksen. Siitä huolimatta, että oikeudenkäy-

miskaaren muuttamisesta annetulla lailla (1052/91) oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 8 §:ää on muutettu siten, että siinä on laajennettu tuomioistuimen mahdollisuutta omasta aloitteestaan myös riita-asiassa, jossa sovinto on sallittu, hankkia todisteita, jos asianosaiset eivät sitä yhdessä vastusta, ehdotetaan momenttiin otettavaksi maaoikeuden osalta nimenomainen säännös selvityksen hankkimisesta. Säännös on tarpeen sen vuoksi, että jo kiinteistötoimituksessa toimitusmiesten on hankittava sellainen selvitys, joka on tarpeen toimituksessa esille tulleiden asioiden ratkaisemiseksi. Säännös on tarpeen myös sen vuoksi, että maaoikeudessa ratkaistaviin asioihin liittyy usein arviointikysymyksiä, joiden selvittämiseksi maaoikeuden täytyy ottaa vastaan todistelua omasta aloitteestaan. Maaoikeus voisi ehdotuksen mukaan myös kehottaa asianosaista hankkimaan ja esittämään sellaisen selvityksen, joka on tarpeen asian ratkaisemiseksi.

Pykälän *2 momenttiin* ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, että maaoikeus voi tarvittaessa kutsua toimitusinsinöörin asiassa kuultavaksi. Ehdotuksen 318 c §:n nojalla maaoikeus voi kehottaa toimitusinsinööriä toimittamaan maaoikeuteen kirjallisen lausunnon. Sanotun lausunnon avulla maaoikeus voi ennen pääkäsittelyä harkita, onko toimitusinsinööri aiheellista kutsua myös pääkäsittelyyn. Edellä mainitun kirjallisen lausunnon lisäksi saattaa toimitusinsinöörin kutsuminen maaoikeuden istuntoon olla aiheellista, jotta maaoikeus ja asianosaiset saisivat tietoonsa maaoikeudessa käsiteltävästä asiasta kaikki ne seikat, jotka ovat vaikuttaneet toimitusmiesten ratkaisuun.

Kuten edellä on todettu, yksityisistä teistä annetun lain 104 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että maaoikeus voi tarvittaessa kutsua pääkäsittelyyn tielautakunnan puheenjohtajan tai hänen määräämänsä lautakunnan jäsenen tai virkamiehen.

324 a §. Pykälään ehdotetaan siirrettäväksi voimassa olevan 324 §:n viimeisen virkkeen katselmuksen toimittamista koskeva säännös. Pykälän *1 momentissa* ehdotetaan, että maaoikeuden on pidettävä paikalla katselmus, jos se on asian selvittämiseksi tarpeen. Maaoikeudessa käsiteltävissä asioissa katselmus on tärkeä ja usein käytetty todistelukeino. Itse asiassa maaoikeudessa käsiteltävät asiat ovat varsin usein sellaisia, että niiden ratkaiseminen ilman maastossa tapahtuvaa katselmusta on käytännössä lähes mahdotonta.

Pykälän *2 momenttiin* ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, että maaoikeuden määräyksestä katselmuksen voi pääkäsittelyn ulkopuolella suorittaa myös yksi tai useampi maaoikeuden jäsen. Pääsäännön mukaan katselmus tulisi ehdotuksen 323 §:n 3 momentin 5 kohdan nojalla toimittaa pääkäsittelyn aikana sen jälkeen kun asianosaiset ovat maaoikeudessa puolin ja toisin esittäneet vaatimuksensa ja niiden perustelut. Joskus saattaa kuitenkin olla aiheellista määrätä, että katselmus toimitetaan pääkäsittelyn ulkopuolella. Käsiteltävänä olevan momentin nojalla maaoikeus voi silloin määrätä, että sen voi suorittaa yksi tai useampi maaoikeuden jäsen.

Säännös katselmuksen toimittamisesta pääkäsittelyn ulkopuolella riita-asiassa on oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 56 a §:ssä (1052/91). Hallituksen esityksessä (hall.es. 15/1990 vp.) sanotun pykälän perusteluissa todetaan, että käräjäoikeudessa riita-asioissa katselmus voidaan pitää pääkäsittelyn ulkopuolella muun muassa silloin, kun katselmuksen toimittaminen pääkäsittelyssä ei ole mahdollista esimerkiksi sen vuoksi, että katselmuksen kohde ei pysy muuttumattomana siihen asti, kunnes pääkäsittely voidaan pitää. Sanotun lainkohdan perustelujen mukaan katselmus voidaan pitää pääkäsittelyn ulkopuolella myös silloin, kun katselmuksen toimittaminen on tärkeätä asiantuntijan lausunnon valmistelemista varten. Joskus saattaa myös jostain muusta syystä olla aiheellista toimittaa katselmus ennen pääkäsittelyä. Silloinkin kun katselmus toimitetaan pääkäsittelyn ulkopuolella ja sitä ei ole toimittamassa kaikki maaoikeuden jäsenet, pääsäännön mukaan asianmukaisena on pidettävä sitä, että asianosaiset ovat saapuvilla katselmusta toimitettaessa. Asianosaisten kannanottojen ja lausumien avulla katselmus tulee paljon monipuolisemmin toimitetuksi kuin jos sitä olisi toimittamassa ainoastaan maaoikeuden jäsen tai jotkut jäsenistä. Sellainen katselmus, jonka toimittamiseen on osallistunut ainoastaan osa maaoikeuden jäsenistä, tulee pääkäsittelyn oikeudenkäyntiaineistoksi siten, että se, mitä katselmuksessa on käynyt ilmi, selostetaan pääkäsittelyssä suullisesti taikka siitä otetaan selko esimerkiksi katselmuksesta laaditusta pöytäkirjasta.

327 §. Pykälän *2 momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että maaoikeudessa asiaa ratkaistaessa toimitetun äänestyksen tulosta määrättäessä on noudatettava, mitä oikeudenkäy-

miskaaren 23 luvussa äänestämisestä riita-asiassa säädetään. Voimassa olevassa momentissa viitataan oikeuskäymiskaaren 23 luvun 3 ja 4 §:ään. Kun sanotut pykälät riita-asioiden oikeudenkäyntimenettelyn uudistamisen yhteydessä muuttuvat, ehdotetaan momenttia edellä selostetulla tavalla muutettavaksi.

330 §. Voimassa olevassa pykälässä on säännös maaoikeuden päätöksen julistamisesta. Pykälä ehdotetaan nyt muutettavaksi siten, että sen *1 momenttiin* otetaan säännös siitä, että maaoikeuden pääasiaratkaisu muutoksenhakuasiassa on tuomio ja muu ratkaisu päätös. Siten myös maaoikeuden muutoksenhakuasiassa antaman pääasiaratkaisun nimike tulee yhdenmukaistetuksi muiden tuomioistuinten pääasiaratkaisun nimikkeen kanssa. Vastaavanlainen muutos on käräjäoikeuden osalta tehty oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 1 §:ssä (1064/91). Momentin nojalla alistusasiassa tehty ratkaisu ja oikeudenkäynnin aikana tehdyt käsittelyä koskevat ratkaisut ovat nimeltään päätöksiä.

Pykälän *2 momenttiin* ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, mikä on se oikeudenkäyntiaineisto, joka tuomiossa saadaan ottaa huomioon. Momentin mukaan tuomiossa saadaan ottaa huomioon vain se oikeudenkäyntiaineisto, joka on esitetty pääkäsittelyssä tai katselmuksessa. Säännöksen avulla pyritään siihen, että asianosaisilla ja tuomioistuimella on yhdenmukainen käsitys siitä, mihin oikeudenkäyntiaineistoon maaoikeus voi muutoksenhakuasiassa perustaa ratkaisunsa. Ehdotuksen pääkäsittelyä koskevassa 323 §:ssä ja sen perusteluissa on selostettu, että pääkäsittelyssä huomioon otettava oikeudenkäyntiaineisto on pääsäännön mukaan esitettävä suullisesti.

Myös viran puolesta 324 §:n nojalla hankittu aineisto samoin kuin valmistelussa muutoin, esimerkiksi maaoikeusinsinöörin suorittamassa arkistotutkimuksessa esiin tulleet seikat on esiteltävä asianosaisille tullakseen ratkaisussa huomioon otetuiksi.

Lisäksi momentissa ehdotetaan selvyyden vuoksi säädettäväksi, että jos asia ratkaistaan pääkäsittelyä toimittamatta, asia ratkaistaan kirjallisen oikeudenkäyntiaineiston perusteella.

Pykälän *3 momenttiin* ehdotetaan otettavaksi voimassa olevan pykälän mukainen säännös siitä, millä tavalla maaoikeuden ratkaisu tulee antaa. Momenttiin otettavaksi ehdotetun säännöksen mukaan maaoikeuden ratkaisu on pääsäännön mukaan julistettava heti päätösneuvottelun päätteeksi. Lisäksi momentissa ehdotetaan, että jos laajassa tai vaikeassa asiassa maaoikeuden jäsenten neuvottelu tai tuomion laatiminen sitä vaatii, ratkaisu saadaan antaa maaoikeuden kansliassa 14 päivän kuluessa pääkäsittelyn päättymispäivästä. Jos tuomiota ei voida erityisestä syystä antaa sanotussa määräajassa, se on annettava niin pian kuin mahdollista.

Säännös vastaa sisällöltään oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 19 §:n (1064/91) säännöstä. Ehdotusta valmisteltaessa on voimassa olevan lain mukaisesti katsottu tarpeelliseksi ottaa ratkaisun julistamista ja antamista koskeva nimenomainen säännös myös maaoikeutta koskevien menettelysäännösten yhteyteen.

Ehdotuksen 331 §:stä ja edellä mainitusta oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 19 §:stä johtuu, että päätösneuvottelu on pidettävä heti pääkäsittelyn päätyttyä tai viimeistään seuraavana päivänä. Silloin kun kansliatuomio annetaan, oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 19 §:n 2 momentin mukaisesti käsittelyn päättyessä on saapuvilla oleville asianosaisille ilmoitettava tuomion antamispäivä.

330 a §. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, millä tavalla kutsut ja kehotukset saadaan maaoikeudessa käsiteltävässä asiassa lähettää. Pykälään ehdotetun säännöksen mukaan käsiteltävänä olevassa 40 luvussa tarkoitetut kehotukset ja kutsut, jollei luvun säännöksistä muuta johdu, maaoikeus saa lähettää postitse asianosaisen viimeksi ilmoittamalla osoitteella. Pääkäsittelyn kutsumisen osalta sisältyy ehdotuksen 320 §:ään oma erityinen säännöksensä. Nyt käsiteltävänä oleva pykälä tulee sovellettavaksi esimerkiksi silloin, kun muutoksenhakijan vastapuolelta pyydetään vastaus tai asianosaisilta ehdotuksen 318 b §:n 1 momentissa tarkoitettu kirjallinen lausuma.

331 §. Voimassa olevan pykälän 1 momentissa on säännös siitä, että maaoikeudesta ja oikeudenkäynnistä siellä on, mikäli ei toisin ole säädetty, soveltuvin kohdin noudatettava kihlakunnanoikeudesta voimassa olevia säännöksiä. Pykälän 2 momentissa on säännös siitä, että oikeudenkäymiskaaren 14 luvun 7 §:n säännös tulee sovellettavaksi myös silloin, kun sanotussa pykälässä tarkoitettu loukkaus kohdistuu maaoikeudessa läsnäolevaan toimitusinsinööriin.

Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan maaoikeuteen ja oikeudenkäyntiin siinä sekä maaoikeuden tuomioon tai

päätökseen sovelletaan soveltuvin osin yleisistä tuomioistuimista voimassa olevia säännöksiä, jollei jakolaista tai muusta laista, jossa on maaoikeutta koskevia säännöksiä tai niiden nojalla annetusta asetuksesta muuta johdu. Ehdotetun viittaussäännöksen nojalla tulevat siten sovellettavaksi soveltuvin osin esimerkiksi oikeudenkäymiskaaren 9 luvun oikeudenkäyntikirjelmää ja 17 luvun todistelua koskevat säännökset. Samalla tavoin tulevat soveltuvin osin sovellettavaksi myös oikeudenkäymiskaaren 22 luvun pöytäkirjaa koskevat säännökset. Niiden mukaan pääkäsittelyssä todistelutarkoituksessa vastaanotetut suulliset lausumat äänitetään ja säilytetään äänitteillä kuuden kuukauden ajan taikka, jos asiassa on haettu muutosta, kunnes asia on lainvoimaisesti ratkaistu. Tältä osin ehdotus edellyttää asianmukaisten äänityslaitteiden järjestämistä maaoikeuksien käyttöön.

Maaoikeudessa tulevat lisäksi siten kuin edellä on selostettu sovellettaviksi oikeudenkäymiskaaren 24 luvun tuomioistuimen ratkaisua koskevat säännökset. Edellä on myös selostettu eräiden yksityiskohtien osalta, millä tavoin oikeudenkäymiskaareen ja tähän ehdotukseen sisältyviä säännöksiä on yhdessä sovellettava.

Pykälässä ehdotetaan käräjäoikeuksia koskevien säännösten asemesta viitattavaksi yleisiä tuomioistuimia koskeviin säännöksiin sen vuoksi, että oikeudenkäynnillä maaoikeudessa on hyvin vahvasti myös hovioikeusmenettelyyn rinnastettavia piirteitä. Esimerkiksi kanteluasioiden osalta, mikäli maaoikeutta koskevista säännöksistä ei muuta johdu, tulevat soveltuvin osin noudatettaviksi oikeudenkäymiskaaren kantelua koskevat säännökset.

Voimassa olevaan *2 momenttiin* sisältyvä säännös ehdotetaan tarpeettomana erityissäännöksenä kumottavaksi. Maaoikeusinsinööriä ei ole perusteltua saattaa muihin tuomioistuimessa kuultaviin asiantuntijoihin verrattuna lainsäädännöllisesti erityisasemaan.

332 §. Voimassa olevassa pykälässä on säännös niistä maaoikeuden päätöksistä, joihin ei saa hakea muutosta korkeimmalta oikeudelta. Muista jakolain nojalla tehdyistä ratkaisuista saa valittaa korkeimpaan oikeuteen ilman, että muutoksenhakua varten tarvitaan korkeimman oikeuden myöntämää valituslupaa. Yksityisistä teistä annetun lain ja yleisistä teistä annetun lain (243/54) sekä kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (lunastuslain) mukaiset asiat sen sijaan kuuluvat valituslupajärjestelmän piiriin. Maaoikeuden edellä mainittujen lakien nojalla antamat ratkaisut ovat rinnastettavissa jakolain nojalla annettuihin vastaaviin ratkaisuihin. Jakolain 332 §:n sisältämä luettelo on hyvin kaavamainen. Säännös sallii muutoksenhaun korkeimpaan oikeuteen ilman valituslupaa osin hyvin vähäisissä asioissa, kun taas eräissä tärkeissäkin asioissa valittaminen korkeimpaan oikeuteen on kokonaan kielletty. Sanotuista syistä ehdotetaan, että maaoikeuden myös jakolain nojalla antamiin ratkaisuihin otetaan käyttöön valituslupajärjestelmä haettaessa muutosta korkeimpaan oikeuteen. Tämän johdosta ehdotetaan pykälää muutettavaksi siten, että siitä poistetaan valituskieltoa koskevat säännökset ja sen 1 momenttiin otetaan säännös, jonka mukaan maaoikeuden tuomioon tai päätökseen jakolaissa tarkoitetussa asiassa, sen laadusta riippumatta, saa hakea muutosta korkeimmalta oikeudelta valittamalla, jos korkein oikeus oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 3 §:n nojalla myöntää valitusluvan.

Kun muualla lainsäädännössä sellainen tuomioistuimen ratkaisu, jota koskeva muutoksenhaku edellyttää korkeimman oikeuden valituslupaa, on täytäntöönpanon kannalta rinnastettu lainvoimaiseen ratkaisuun, ehdotetaan pykälän *2 momenttiin* otettavaksi tätä koskeva säännös. Momentissa ehdotetaan, että maaoikeuden tuomio tai päätös pannaan täytäntöön niin kuin lainvoimaisen tuomion täytäntöönpanosta on säädetty. Lisäksi momentissa ehdotetaan, että vireillä olevaa toimitusta voidaan jatkaa, vaikka tuomioon tai päätökseen 1 momentin mukaisesti pyydetään valituslupaa. Momentissa samalla tavoin kuin muissa vastaavissa säännöksissä ehdotetaan myös säädettäväksi, että korkein oikeus voi ennen asian lopullista ratkaisemista määrätä, ettei tuomiota tai päätöstä toistaiseksi saada panna täytäntöön tai ettei aloitettua täytäntöönpanoa saada jatkaa.

Pakkolunastuksesta puolustustarkoituksessa annetun lain (787/44) 25 §:ssä, eräiden vuokra-alueiden lunastamisesta maalaiskunnissa annetun lain (361/58) 61 §:n 2 momentissa sekä vuokra-alueiden järjestelystä kaupungeissa ja kauppaloissa annetun lain (218/62) 65 §:n 2 momentissa on suunnilleen yhdenmukaiset säännökset siitä, että muutoksen hakemisesta maaoikeuden sanottujen lakien nojalla antamiin päätöksiin on voimassa, mitä jakolaissa

on säädetty. Sanottuja lakeja muuttamatta maaoikeuden niiden nojalla antamiin ratkaisuihin mainitun viittaussäännöksen johdosta käsiteltävänä olevaan pykälään ehdotetun muutoksen johdosta tarvitaan siis valituslupa haettaessa muutosta korkeimpaan oikeuteen. Edellä mainittuja yksityisistä teistä annettua lakia, yleisistä teistä annettua lakia sekä lunastuslakia ehdotetaan muutettaviksi siten, että niihinkin muutoksenhakua koskevan nykyisen säännöksen asemesta otetaan edellä mainitunlainen viittaussäännös.

Pykälään ehdotettu muutos tarkoittaa käytännössä myös sitä, että maaoikeuden useiden muiden lakien nojalla antamat ratkaisut siirtyvät valituslupajärjestelmän piiriin sen vuoksi, että eri maanmittaustoimituksia koskevissa laeissa on yleisviittaus johonkin jakolain mukaiseen toimitukseen ja sitä kautta näin ollen myös muutoksenhakua koskeviin säännöksiin. Sellaisia ovat esimerkiksi laki tilojen yhteisten teiden ja valtaojien ja niihin verrattavien alueiden lakkaamisesta yhteisinä alueina (983/76), kaivoslaki (503/65), kalastuslaki (286/82), yhteismetsälaki (37/91), laki vesistöhankkeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä (451/88), laki eräistä vesitilusjärjestelyistä (31/80), laki eräistä tilusjärjestelyistä (54/75) ja laki rekisterissä olevien alueiden järjestelystä (82/77).

Ehdotettu muutos edellyttää muutettavaksi myös maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain 26 §:n 2 momenttia (107/79) siten, että myös maaoikeuden momentissa viitattujen lainkohtien nojalla antamiin päätöksiin tarvitaan valituslupa.

Pykälän voimassa olevan 1 momentin säännökset valituskiellosta ehdotetaan kokonaisuudessaan kumottaviksi. Esimerkiksi momentin 7 kohdassa mainittu jakolain 232 §:ssä tarkoitettu jaon täydentämistä tiekysymysten järjestelyä varten koskeva ratkaisu on sellainen, jonka pitäisi kuulua valituslupajärjestelmän piiriin, koska vastaavat yksityisistä teistä annetun lain nojalla tehdyt ratkaisut kuuluvat valituslupajärjestelmän piiriin. Sen lisäksi esimerkiksi momentin 5 kohdassa tarkoitetut tilusten jyvitystä, tilusten sijoitusta, rasitteita tai talouskeskuksen siirtoa koskevat maaoikeuden päätökset sekä 6 kohdassa tarkoitettua toimituksessa syntyneiden uusien rajojen käyntiä koskevat päätökset olisi välttämätöntä saattaa valituslupajärjestelmän piiriin. Esimerkiksi rasitteita koskevissa asioissa vallitsee epäjohdonmukainen tilanne, kun mahdollisuus saattaa tieoikeutta koskeva kysymys korkeimman oikeuden tutkittavaksi riippuu siitä, onko asia satuttu ratkaisemaan jakolain vai yksityisistä teistä annetun lain mukaisesti.

Ehdotetusta 2 momentin säännöksestä johtuu, ettei valituslupamenettelyn omaksuminen johtaisi toimitusten hidastumiseen. Osa momentin muutoksenhakukieltoa koskevista säännöksistä on tarpeettomia sen vuoksi, että jo ehdotuksen 331 §:n ja oikeudenkäymiskaaren 25 luvun 2 §:n 2 momentin nojalla oikeudenkäynnin aikana tehtyihin ratkaisuihin ei saa hakea erikseen muutosta, jollei sitä ole laissa nimenomaan sallittu. Siten esimerkiksi momentin 10 kohdan valituskieltoa koskeva erityissäännös on tarpeeton.

333 §. Voimassa olevan pykälän 1 momentissa on säännös tyytymättömyyden ilmoittamisesta maaoikeuden päätökseen, 2 momentissa siitä, miten maaoikeuden päätökseen haetaan muutosta korkeimmalta oikeudelta, 3 momentissa siitä, että valituskirjelmiin on tarpeen liittää ainoastaan yksi kappale maaoikeuden päätöstä, jos useat valittavat maaoikeuden päätöksestä, sekä 4 momentissa säännös siitä, että korkeimman oikeuden on tilattava asiaa koskeva asiakirja maaoikeudelta, jos se katsoo tarvitsevansa maaoikeuden pöytäkirjan. Kun haettaessa muutosta maaoikeudesta korkeimpaan oikeuteen ehdotetaan otettavaksi käyttöön myös jakolain nojalla ratkaistuissa asioissa valituslupajärjestelmä, ehdotetaan tyytymättömyyden ilmoittamisesta maaoikeuden ratkaisuun luovuttavaksi. Tästä syystä pykälän nykyinen 1 momentti ehdotetaan poistettavaksi.

Pykälän ehdotettua *1 momenttia*, joka vastaa voimassa olevaa 2 momenttia, ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen otetaan osittain muutettuna voimassa olevan momentin mukainen säännös siitä, miten muutosta haetaan korkeimmalta oikeudelta. Momentin mukaan muutoksenhakukirjelmä, johon on sisällytettävä lupahakemus ja muutoksenhakemus, on yhdessä maaoikeuden tuomion tai päätöksen kanssa toimitettava maamittaustoimistoon viimeistään kuudentenakymmenentenä päivänä maaoikeuden ratkaisun julistamisesta tai antamisesta. Jos valitusajan pitennys on myönnetty, sitä koskeva päätös on ehdotuksen 335 §:n nojalla liitettävä muutoksenhakukirjelmään. Lisäksi momenttiin ehdotetaan siirrettäväksi voimassa olevan 3 momentin säännös siitä, että jos useat valittavat maaoikeuden ratkaisusta,

valituskirjelmään tarvitsee liittää vain yksi kappale maaoikeuden ratkaisusta. Voimassa olevan 1 momentin säännös muutoksenhakukirjelmän lähettämisestä ehdotetaan siirrettäväksi ehdotettuun *2 momenttiin*.

Ehdotettu *3 momentti* vastaa voimassa olevaa 4 momenttia.

334 §. Voimassa olevassa pykälässä on säännös siitä, miten muutosta haetaan maaoikeustuomarin yksin tekemään ratkaisuun. Kun ehdotuksen 293 §:n 4 momentin nojalla myös maaoikeustuomarin yksin tekemä ratkaisu on maaoikeuden ratkaisu, ehdotetaan pykälä tarpeettomana kumottavaksi.

335 §. Voimassa olevassa pykälässä on säännös siitä, että maaoikeustuomari voi hakemuksesta määrätä uuden määräajan. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi edellä selostetun 293 §:n 4 momentin viittaussäännöksen edellyttämä korjaus, jonka mukaan pykälässä maaoikeustuomarin asemesta mainitaan maaoikeus. Lisäksi pykälään ehdotetaan siirrettäväksi 333 §:n 2 momentin säännös siitä, että päätös määräajan pitentämisestä on liitettävä muutoksenhakukirjelmään.

336 §. Pykälän *3 momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että sen viimeisestä virkkeestä poistetaan maininta maaoikeuden asiakirjavihkon toimittamisesta korkeimmalle oikeudelle. Ehdotetun 333 §:n 3 momentin nojalla korkein oikeus voi tilata maaoikeuden asiakirjavihkon nähtäväksi maaoikeudelta.

348 c §. Pykälässä on säännökset toimituksessa tapahtuneen virheen korjaamisesta. Pykälän *3 momentissa* on säännös kiinteistötoimituksen ottamisesta virheen korjaamiseksi uudelleen käsiteltäväksi. Momenttiin ehdotetaan tehtäväksi edellä selostetun 293 §:n 4 momentin viittaussäännöksen edellyttämä korjaus, jonka mukaan pykälässä maaoikeustuomarin asemesta mainitaan maaoikeus.

1.2. Laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta

89 §. Pykälän 1 ja 4 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi jakolakiin ehdotettujen muutosten edellyttämät muutokset. Kun muutoksenhakukäsittelystä maaoikeudessa jakolakiin ehdotetaan 314 §:n lisäksi säädettäväksi esimerkiksi 314 a ja 314 b §:ssä, ehdotetaan *1 momenttia* muutettavaksi siten, että momentin mukaan lunastustoimituksessa tehtyyn päätökseen voidaan hakea muutosta valittamalla maaoikeuteen jakolaissa säädetyssä järjestyksessä.

Pykälän *4 momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä jakolain 40 luvun asemesta viitataan jakolakiin yleensä sen vuoksi, että valitusasian käsittelemistä koskevia säännöksiä on ehdotuksen mukaan myös 40 luvun ulkopuolella.

91 §. Voimassa olevassa pykälässä on säännös siitä, että maaoikeuden lunastuslain nojalla antamaan päätökseen saa hakea muutosta korkeimmalta oikeudelta, jos korkein oikeus myöntää valitusluvan. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen otetaan säännös, jonka mukaan haettaessa muutosta maaoikeuden lunastuslain nojalla antamaan ratkaisuun noudatetaan soveltuvin osin, mitä muutoksenhausta säädetään jakolaissa. Siten muutoksenhaku maaoikeuden tuomiosta ja päätöksestä korkeimpaan oikeuteen tulisi säännellyksi yhdenmukaisesti maaoikeuden muiden lakien nojalla antamien ratkaisujen kanssa.

1.3. Kaavoitusalueiden jakolaki

Lain *69 §:n 2 momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä jakolain 293 §:n 4 momentin säännöksen mukaisesti mainitaan ainoastaan maaoikeuden päätös. Lisäksi momentissa ehdotetaan vastaavasti kuin esityksen muissa säännösehdotuksissa mainittavaksi valituksen asemesta muutoksenhakemus. Maanmittaushallinnossa tapahtuneiden organisaatiomuutosten vuoksi ehdotetaan maanmittauskonttori korvattavaksi maanmittaustoimistolla.

1.4. Laki yksityisistä teistä

55 §. Voimassa olevassa pykälässä on säännös muutoksen hakemisesta tielautakunnan päätökseen maaoikeudelta valittamalla. Maanmittaushallinnon organisaatiomuutosten vuoksi momentissa ehdotetaan mainittavaksi, että muutoksenhakua varten tarvittavat asiakirjat toimitetaan maanmittauskonttorin asemesta asianomaiseen maanmittaustoimistoon.

104 §. Voimassa olevassa pykälässä on säännös siitä, että yksityisistä teistä annetun lain mukaan valittamalla saatetun jutun käsittelystä on vastaavasti voimassa, mitä jakolaissa on säädetty valitusteitse maaoikeuteen tulleiden asioiden käsittelystä. Lisäksi pykälässä on

säännös siitä, että tielautakunnan puheenjohtajan tai hänen määräämänsä lautakunnan jäsenen on oltava saapuvilla maaoikeuden istunnossa ja esitettävä maaoikeudelle asiaa tielautakunnassa käsiteltäessä kertyneet asiakirjat, jollei niitä ole maaoikeudelle etukäteen toimitettu.

Pykälää ehdotetaan eräiden teknisten tarkistusten lisäksi muutettavaksi siten, että samalla tavoin kuin jakolain 318 c §:ssä ehdotetaan, maaoikeus voi ennen pääkäsittelyn istuntoa kehottaa myös tielautakuntaa toimittamaan maaoikeudelle tielautakunnan lausunnon muutoksenhaun johdosta. Lisäksi pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, että maaoikeuden tulee välittömästi muutoksenhakukirjelmän toimittamisen jälkeen pyytää tielautakuntaa toimittamaan maaoikeudelle tielautakunnassa käsiteltäessä kertyneet asiakirjat.

Lisäksi pykälää ehdotetaan muutettavaksi samalla tavoin kuin jakolain 324 §:n 2 momentissa on ehdotettu. Pykälän mukaan maaoikeus voi tarvittaessa kutsua tielautakunnan puheenjohtajan tai hänen määräämänsä lautakunnan jäsenen tai virkamiehen kuultavaksi maaoikeuden pääkäsittelyssä.

104 a §. Voimassa olevassa pykälässä on säännös siitä, että maaoikeuden yksityisistä teistä annetun lain nojalla antamaan päätökseen saa hakea muutosta korkeimmalta oikeudelta, jos korkein oikeus myöntää valitusluvan. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen otetaan säännös, jonka mukaan haettaessa muutosta maaoikeuden kyseessä olevan lain nojalla antamaan ratkaisuun, noudatetaan soveltuvin osin, mitä muutoksenhausta jakolaissa säädetään. Siten muutoksenhaku maaoikeuden tuomiosta ja päätöksestä korkeimpaan oikeuteen tulisi säännellyksi yhdenmukaisesti maaoikeuden muiden lakien nojalla antamien ratkaisujen kanssa.

1.5. Kaivoslaki

66 §. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä edellä mainituin perustein korvataan maanmittauskonttori maanmittaustoimistolla. Lisäksi pykälässä ehdotetaan korvattavaksi maininta maanjako-oikeudesta maaoikeudella. Pykälään ehdotetaan lisäksi tehtäväksi jakolain 293 §:n 4 momentin mukaisesti korjaus, jonka mukaan pykälässä maaoikeuden puheenjohtajan asemesta mainitaan maaoikeus.

1.6. Laki maksuttomasta oikeudenkäynnistä

26 §. Pykälän *2 momentin* mukaan hovioikeuden ja vesiylioikeuden antamaan maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain 23 §:n 1 momentissa ja 24 §:ssä tarkoitettuun ratkaisuun saa hakea muutosta vain, jos korkein oikeus oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 3 §:n nojalla myöntää valitusluvan. Kun jakolakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että haettaessa muutosta maaoikeuden jakolain nojalla antamaan tuomioon tarvitaan valituslupa, ehdotetaan momenttia muutettavaksi siten, että siinä mainitaan myös maaoikeus. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi myös siten, että siinä nykyistä käytäntöä vastaavasti mainitaan myös korkein hallinto-oikeus. Momenttia ehdotetaan samalla selvennettäväksi siten, että siitä poistetaan tarpeettomana viittaus oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 3 §:ään.

1.7. Laki yleisistä teistä

103 a §. Voimassa olevassa pykälässä on säännös siitä, että maaoikeuden yleisistä teistä annetun lain nojalla antamaan päätökseen saa hakea muutosta korkeimmalta oikeudelta, jos korkein oikeus myöntää valitusluvan. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä muutoksenhaun osalta viitataan siihen, mitä muutoksenhausta jakolaissa on säädetty. Muutos ehdotetaan tehtäväksi samalla perusteella kuin lunastuslain 91 §:ää ja yksityistielain 104 a §:ää ehdotetaan muutettavaksi.

1.8. Rajakuntien tilusjärjestelylaki

14 §. Valituskiellon sisältävä pykälän 6 momentti ehdotetaan muutettavaksi siten, että valituslupajärjestelmä otetaan käyttöön.

2. Voimaantulo

Tähän esitykseen liittyvät lait ehdotetaan tuleviksi voimaan samanaikaisesti alioikeusuudistuksen kanssa eli 1 päivänä joulukuuta 1993. Voimaantulosäännöksen yhteyteen ehdotetaan otettavaksi viittaussäännös, jonka mukaan ennen lain voimaantuloa annetussa laissa tai asetuksessa oleva säännös maaoikeuden puheenjohtajan tai maaoikeustuomarin ratkaisusta tarkoittaa lain tultua voimaan maaoikeuden ratkaisua.

Voimaantulosäännökseen ehdotetaan otetta-

vaksi säännös lain voimaan tullessa voimassa olevien säännösten soveltamisesta sellaisten asioiden käsittelemiseen, joita on ennen lain voimaantuloa käsitelty maaoikeuden istunnossa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäviksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

jakolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 14 päivänä joulukuuta 1951 annetun jakolain (604/51) 292 §:n 3 momentti sekä 302 ja 334 §,

sellaisina kuin ne ovat, 292 §:n 3 momentti ja 302 § 2 päivänä toukokuuta 1972 annetussa laissa (321/72) ja 334 § 6 päivänä marraskuuta 1992 annetussa laissa (977/92),

muutetaan 292 §:n 2 momentti, 293, 303 ja 306 §, 312 §:n 3 momentti, 314 a, 318 ja 319 §, 320 §:n 1 momentti, 323 ja 324 §, 327 §:n 2 momentti, 330—333 ja 335 §, 336 §:n 3 momentti ja 348 c §:n 3 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 292 §:n 2 momentti, 306, 319, 323, 324, 330 ja 331 § mainitussa 2 päivänä toukokuuta 1972 annetussa laissa, 293 § muutettuna 2 päivänä maaliskuuta 1979 ja 8 päivänä maaliskuuta 1991 annetuilla laeilla (263/79 ja 506/91), 303 ja 332 § muutettuna mainitulla 2 päivänä toukokuuta 1972 annetulla lailla ja 31 päivänä tammikuuta 1975 annetulla lailla (52/75) ja 312 §:n 3 momentti, 314 a §, 320 §:n 1 momentti, 348 c §:n 3 momentti, 335 § ja 336 §:n 3 momentti mainitussa 6 päivänä marraskuuta 1992 annetussa laissa, 318 § muutettuna viimeksi mainitulla lailla ja mainitulla 2 päivänä toukokuuta 1972 annetulla lailla sekä 333 § muutettuna 29 päivänä kesäkuuta 1984 annetulla lailla (509/84) ja mainitulla 6 päivänä marraskuuta 1992 annetulla lailla, sekä

lisätään lakiin uusi 314 b §, laista mainitulla 29 päivänä kesäkuuta 1984 annetulla lailla kumotun 317 §:n tilalle uusi 317 § sekä lakiin uusi 317 a, 318 a, 318 b, 318 c, 320 a, 323 a, 324 a ja 330 a § seuraavasti:

292 §

— — — — — — — — — — — — — — —

Toimivaltainen on se maaoikeus, jonka tuomiopiirissä sijaitsee alue, jota asia koskee. Jos alue kuuluu kahden tai useamman maaoikeuden tuomiopiiriin taikka jos asiassa on kysymys rajasta, joka on samalla kahden tai useamman maaoikeuden tuomiopiirin raja, asia on sen maaoikeuden ratkaistava, jonka tuomiopiirissä on sen viranomaisen toimialue, jonka toimituksesta tai ratkaisusta on kysymys.

293 §

Maaoikeudessa on puheenjohtajana maaoikeustuomari sekä jäseninä maaoikeusinsinööri ja kaksi kunnan valitsemaa lautamiestä. Maaoikeudessa voi olla lisäksi toinen maaoikeusinsinööri, jos sitä asian laajuuden tai muun erityisen syyn vuoksi on pidettävä perusteltuna.

Maaoikeudessa voi olla useampia jaostoja.

Maaoikeuksien lukumäärästä ja toimialueista sekä viraston päällikkönä toimivasta maaoikeustuomarista säädetään asetuksella.

Kun on kysymys 312 §:n 3 momentissa, 317, 317 a, 318, 318 a, 318 b, 318 c tai 320 §:ssä, 324 §:n 2 momentissa tai 324 a §:n 2 momentissa tarkoitetusta tai muusta niihin rinnastettavasta käsittelyn valmistelemista tarkoittavasta toimenpiteestä taikka 335 §:ssä tai 348 c §:n 3 momentissa tarkoitetusta asiasta, maaoikeus on päätösvaltainen myös, kun siinä on vain maaoikeustuomari.

303 §

Maaoikeuden ratkaistavia ovat, mikäli toisin ei ole säädetty, muutoksenhaut, jotka ovat aiheutuneet toimitusinsinöörin tai toimitusmiesten päätöksistä tai ratkaisuista.

Maaoikeuden on ratkaistava myös sen tutkittavaksi alistetut asiat.

306 §

Käsitellessään valitusta toimitusmiesten päätöksestä, jolla toimitusmiestä koskeva estemuistutus on hylätty, maaoikeus on päätösvaltainen myös, kun siinä on vain maaoikeustuomari, paitsi milloin kysymys esteellisyydestä on tullut maaoikeudessa esille vasta sen jälkeen kun valitus on määrätty käsiteltäväksi pääkäsittelyssä.

312 §

— — — — — — — — — — — — — — —

Kun toimitusmiesten päätökseen on haettu muutosta 1 tai 2 momentin nojalla, ei toimituksessa saa suorittaa sellaisia toimenpiteitä, joihin valituksen johdosta annettava päätös saattaa vaikuttaa. Maaoikeus voi kuitenkin toimitusinsinöörin esityksestä ennen valitusasian ratkaisemista määrätä, että toimitusta saadaan jatkaa myös tällaisten toimenpiteiden osalta.

314 a §

Muutoksenhakukirjelmässä on mainittava:

1) toimitus tai muu päätös, jota muutoksenhakemus koskee;

2) miltä kohdin toimitukseen tai siinä tehtyyn ratkaisuun haetaan muutosta;

3) mitä muutoksia vaaditaan tehtäväksi;

4) perusteet, joilla muutosta vaaditaan;

5) todisteet, jotka aiotaan esittää ja mitä niillä aiotaan näyttää toteen; sekä

6) oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskeva vaatimus.

Muutoksenhakukirjelmään on liitettävä ne asiakirjat, joihin muutoksenhakemuksessa vedotaan ja jotka eivät sisälly muutoksenhaun alaisen toimituksen tai päätöksen käsittelyn asiakirjoihin.

314 b §

Muutoksenhakukirjelmässä on lisäksi mainittava maaoikeuden nimi, muutoksenhakijan nimi, ammatti ja kotipaikka, muutoksenhakijan tai hänen laillisen edustajansa taikka asiamiehensä ja todistajan tai muun kuultavan puhelinnumero sekä postiosoite, johon asiaa koskevat ilmoitukset voidaan lähettää.

Muutoksenhakukirjelmä on muutoksenhakijan tai, jollei hän ole sitä itse laatinut, sen laatijan allekirjoitettava. Kirjelmän laatijan ammatti ja kotipaikka on merkittävä muutoksenhakukirjelmään.

40 luku

Asian käsittely maaoikeudessa

317 §

Jos asianosainen laillisen esteen vuoksi tai muusta hyväksyttävästä syystä ei voi määräajassa hakea muutosta, maaoikeus voi asettaa hakemuksesta uuden määräajan muutoksenhaun tekemistä varten.

Uutta määräaikaa on pyydettävä maaoikeudelle osoitettavalla, ennen muutoksenhakuajan päättymistä maanmittaustoimistoon toimitettavalla kirjallisella hakemuksella, johon on liitettävä selvitys hakemuksen perusteesta. Tällöin on noudatettava soveltuvin osin, mitä muutoksenhakukirjelmästä säädetään.

317 a §

Jos muutoksenhakemus on puutteellinen, muutoksenhakijaa on kehotettava maaoikeuden asettamassa määräajassa korjaamaan puute, jos korjaaminen on oikeudenkäynnin jatkamiseksi tarpeen. Muutoksenhakijalle on samalla ilmoitettava, millä tavoin muutoksenhakukirjelmä on puutteellinen ja että muutoksenhakemus voidaan jättää tutkimatta, jos muutoksenhakija ei noudata kehotusta.

Erityisestä syystä saadaan asianosaiselle, jonka muutoksenhakemus on korjaamisen jälkeenkin puutteellinen, varata uusi tilaisuus sen korjaamiseen.

318 §

Maaoikeuden on heti jätettävä muutoksenhakemus tutkimatta, jos:

1) muutoksenhakija ei noudata hänelle annettua 317 a §:ssä tarkoitettua kehotusta;

2) muutoksenhakemus on niin puutteellinen, ettei se kelpaa oikeudenkäynnin perustaksi;

3) muutoksenhakemus ei kuulu maaoikeuden käsiteltäviin;

4) muutoksenhakemus on tehty liian myöhään;

5) edellytyksiä asian alistamiseen ei ole ollut; taikka

6) muu oikeudenkäynnin edellytys puuttuu.

Maaoikeuden 1 momentissa tarkoitettu päätös merkitään asiakirjoihin, jotka palautetaan muutoksenhakijalle tai alistetussa asiassa toimitusinsinöörille. Päätöksestä on annettava tieto maanmittaustoimistolle, kiinteistöinsinöörille tai tielautakunnalle ja valitusasiassa, jos toimitus on kesken, myös toimitusinsinöörille esitettäväksi toimituskokouksessa muille asianosaisille, joiden tietoon ratkaisu silloin katsotaan saatetuksi.

Jos toimitusmiesten estemuistutuksesta tekemästä päätöksestä on erikseen valitettu, maaoikeuden on viipymättä ratkaistava asia, ja päätös on saatettava asianosaisten tietoon siten kuin 2 momentissa säädetään.

318 a §

Jos muutoksenhakemusta ei ole 318 §:n nojalla jätetty tutkimatta, maaoikeuden on kehotettava sellaista toimituksen asianosaista, jonka oikeutta muutoksenhakemus koskee, antamaan vastaus muutoksenhakemukseen, jos vastauksen voidaan katsoa edistävän pääkäsittelyn toimittamista, sekä samalla tarvittaessa määrättävä, mistä kysymyksistä vastauksessa on erityisesti lausuttava.

Jos 1 momentissa tarkoitetut asianosaiset ovat kiinteistön yhteisomistajia tai yhteisen alueen osakkaita, sovelletaan kehotukseen heidän osaltaan, mitä kutsukirjeestä 320 §:n 2 momentissa säädetään.

Vastauksessa asianosaisen on ilmoitettava:

1) asia, jossa vastaus annetaan;

2) myöntääkö vai kiistääkö hän muutosvaatimuksen;

3) käsityksensä muutoksenhakijan vaatimusten perusteista ja seikat, joihin hän haluaa nojautua;

4) todisteet, jotka aiotaan esittää ja mitä niillä aiotaan näyttää toteen; sekä

5) oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskeva vaatimus.

Vastaus kehotetaan antamaan kirjallisesti maaoikeudelle sen määräämässä ajassa tai suullisesti istunnossa uhalla, että asia voidaan tutkia, vaikka vastausta ei anneta. Kirjallisen vastauksen osalta on soveltuvin osin lisäksi voimassa, mitä 314 a §:n 2 momentissa, 314 b, 317 ja 317 a §:ssä on muutoksenhausta ja muutoksenhakukirjelmästä säädetty. Vastauksesta ja siihen liitetyistä asiakirjoista on annettava jäljennökset, jotka maaoikeuden on annettava tiedoksi muutoksenhakijalle ja sellaiselle muulle asianosaiselle, jota vastaus koskee, kun se kutsuu hänet pääkäsittelyyn.

Kehotuksen yhteydessä on annettava tiedoksi muutoksenhakemus ja siihen liitetyt asiakirjat.

318 b §

Jos maaoikeus katsoo asian käsittelyn sitä edellyttävän, maaoikeus voi kehottaa asianosaista määräajassa toimittamaan maaoikeudelle kirjallisen lausuman. Maaoikeuden on tällöin määrättävä, mistä kysymyksestä asianosaisen on lausuttava. Lausuma on annettava tiedoksi asianosaiselle, jonka oikeutta lausuma koskee.

Jos se edistää asian valmistelua, maaoikeus voi päättää, että asianosaiset tai osa heistä kutsutaan valmistelussa kuultaviksi.

318 c §

Ennen pääkäsittelyä maaoikeus voi kehottaa toimitusinsinööriä toimittamaan maaoikeuteen määräajassa kirjallisen lausuntonsa käsiteltävänä olevasta asiasta, jos maaoikeus katsoo sen edistävän asian käsittelyä. Lausunto on annettava tiedoksi myös pääkäsittelyyn kutsuttavalle asianosaiselle.

319 §

Kun valmistelu on päättynyt, asia siirretään pääkäsittelyyn.

Pääkäsittely pidetään siinä kunnassa, jossa olevaa aluetta muutoksenhaun alainen toimitus koskee. Maaoikeus voi kuitenkin kokoontua myös lähikunnassa tai maaoikeuden kanslian sijaintipaikkakunnalla, jos siitä ei aiheudu asianosaisille kohtuuttomia kustannuksia tai kohtuutonta haittaa.

Jos asia on ratkaistavissa kirjallisen oikeudenkäyntiaineiston perusteella, pääkäsittelyä ei tarvitse toimittaa.

320 §

Maaoikeuden istunnosta on ilmoitettava valittajalle sekä muulle toimituksen asianosaiselle, jonka oikeutta valitus koskee tai joka on ilmoittamista pyytänyt, jos heidän postiosoitteensa on tiedossa, kirjeellä, joka vähintään neljätoista päivää ennen istuntoa on annettava postin kuljetettavaksi. Samalla tavoin istunnos-

ta on ilmoitettava maanmittaustoimistolle ja toimitusinsinöörille. Jos istunnosta kirjeitse ilmoittaminen sellaiselle muulle asianosaiselle, joka ilmoittamista ei ole pyytänyt, huomioon ottaen asianosaisten lukumäärä ja käsiteltävänä oleva asia, ei ole tarkoituksenmukaista, istunnosta tiedotetaan kuuluttamalla yhdessä tai kahdessa paikkakunnalla leviävässä sanomalehdessa vähintään neljätoista päivää ennen istuntoa.

— — — — — — — — — — — — — — —

320 a §

Jos muutoksenhakija jää pois maaoikeuden istunnosta, muutoksenhakemus jätetään sillensä. Muun asianosaisen poissaolo ei estä asian ratkaisemista.

Alistettu asia on käsiteltävä asianosaisen poissaolosta huolimatta.

323 §

Pääkäsittely on suullinen. Asianosainen ei saa lukea eikä antaa maaoikeudelle kirjallista lausumaa taikka muutoinkaan esittää asiaa kirjallisesti.

Asianosainen saa kuitenkin lukea asiakirjasta vaatimuksensa sekä suorat viittaukset oikeuskäytäntöön, oikeuskirjallisuuteen sekä sellaisiin useita teknisiä ja numerotietoja sisältäviin asiakirjoihin, joita pelkästään suullisesti esitettyinä on vaikeata ymmärtää. Lisäksi hän saa käyttää kirjallista muistiinpanoa muistinsa tukemiseksi. Teknisten ja niihin rinnastettavien kysymysten selvittämiseksi saadaan lisäksi viitata kirjalliseen oikeudenkäyntiaineistoon selostamalla lyhyesti viitatuilta osin sen sisältö.

Pääkäsittelyssä on muutoksenhakuasiassa:

1) maaoikeustuomarin tai maaoikeusinsinöörin lyhyesti selostettava, mistä asiassa on kysymys;

2) muutoksenhakijan ilmoitettava, miltä kohdin toimitukseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi;

3) muiden asianosaisten ilmoitettava käsityksensä muutosvaatimuksesta;

4) asianosaisten puolin ja toisin tarkemmin perusteltava kantaansa ja lausuttava toisten asianosaisten perustelujen johdosta;

5) otettava vastaan todistelu; sekä

6) asianosaisten esitettävä loppulausuntonsa.

Maaoikeuteen alistetussa asiassa ja kanteluasiassa pääkäsittelyssä asiaa on käsiteltävä noudattaen soveltuvin osin, mitä 3 momentissa säädetään.

323 a §

Pääkäsittelyä ei saa lykätä, elleivät tärkeät syyt sitä vaadi. Jos pääkäsittely lykätään, jatkokäsittelyn aika ja paikka on ilmoitettava lykkäyspäätöksessä tai myöhemmin erikseen.

Jos pääkäsittely joudutaan lykkäämään, käsittelyä jatketaan siitä, mihin se jäi edellisen käsittelyn päättyessä. Jos asian käsittelyyn osallistuu uusi jäsen, asiassa tulee toimittaa kuitenkin uusi pääkäsittely. Todistelua ei sellaisessa tapauksessa kuitenkaan tarvitse ottaa vastaan uudelleen, jos sitä asian selvittämiseksi ei ole pidettävä tarpeellisena. Todistelua ei tarvitse ottaa vastaan uudelleen myöskään silloin, kun se asian laatu ja vastaanotettava todistelu huomioon ottaen aiheuttaa kohtuuttomia kustannuksia tai olennaista haittaa.

324 §

Maaoikeus voi omasta aloitteestaan hankkia tai kehottaa asianosaista hankkimaan asian ratkaisemiseksi tarvittavan selvityksen.

Maaoikeus voi tarvittaessa kutsua toimitusinsinöörin asiassa kuultavaksi.

324 a §

Maaoikeuden on pidettävä paikalla katselmus, jos se on asian selvittämiseksi tarpeen.

Katselmuksen voi maaoikeuden määräyksestä pääkäsittelyn ulkopuolella suorittaa myös yksi tai useampi maaoikeuden jäsen.

327 §

— — — — — — — — — — — — — — —

Jos käsitykset ovat eriäviä, on äänestyksen tulosta määrättäessä noudatettava, mitä oikeudenkäymiskaaren 23 luvussa säädetään äänestämisestä riita-asiassa.

330 §

Maaoikeuden pääasiaratkaisu muutoksenhakuasiassa on tuomio ja muu ratkaisu on päätös.

Tuomiossa saadaan ottaa huomioon vain se oikeudenkäyntiaineisto, joka on esitetty tai esitelty pääkäsittelyssä tai katselmuksessa. Silloin, kun asiassa on toimitettu arkistotutkimus tai maaoikeus on 324 §:n 1 momentin nojalla hankkinut omasta aloitteestaan selvitystä, se on momentissa tarkoitettua oikeudenkäyntiaineistoa ja se on esiteltävä pääkäsittelyssä tullakseen huomioon otetuksi asiaa ratkaistaessa. Jos asia

ratkaistaan pääkäsittelyä toimittamatta, asia ratkaistaan kirjallisen oikeudenkäyntiaineiston perusteella.

Maaoikeuden ratkaisu on julistettava heti päätösneuvottelun päätteeksi. Jos laajassa tai vaikeassa asiassa maaoikeuden jäsenten neuvottelu tai tuomion laatiminen sitä vaatii, ratkaisu saadaan antaa maaoikeuden kansliassa 14 päivän kuluessa pääkäsittelyn päättymispäivästä. Jos tuomiota ei voida erityisestä syystä antaa sanotussa määräajassa, se on annettava niin pian kuin mahdollista.

330 a §

Tässä luvussa tarkoitetut kehotukset ja kutsut, jollei luvun säännöksistä muuta johdu, maaoikeus saa lähettää postitse asianosaisen viimeksi ilmoittamalla osoitteella.

331 §

Mikäli tästä laista tai muusta laista, jossa on maaoikeutta koskevia säännöksiä, tai niiden nojalla annetusta asetuksesta ei muuta johdu, sovelletaan maaoikeuteen ja oikeudenkäyntiin siinä sekä maaoikeuden tuomioon tai päätökseen soveltuvin osin yleisistä tuomioistuimista voimassa olevia säännöksiä.

332 §

Maaoikeuden tuomioon tai päätökseen tässä laissa tarkoitetussa asiassa saa hakea muutosta korkeimmalta oikeudelta valittamalla, jos korkein oikeus oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 3 §:n nojalla myöntää valitusluvan.

Maaoikeuden tuomio tai päätös pannaan täytäntöön niin kuin lainvoimaisen tuomion täytäntöönpanosta säädetään. Vireillä olevaa toimitusta voidaan jatkaa, vaikka tuomioon tai päätökseen 1 momentin mukaisesti pyydetään valituslupaa. Korkein oikeus voi kuitenkin ennen asian lopullista ratkaisemista määrätä, ettei tuomiota tai päätöstä toistaiseksi saada panna täytäntöön tai ettei aloitettua täytäntöönpanoa saada jatkaa.

333 §

Muutoksenhakukirjelmä, johon on sisällytettävä lupahakemus ja muutoksenhakemus, on yhdessä maaoikeuden tuomion tai päätöksen kanssa toimitettava maanmittaustoimistoon viimeistään kuudentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun maaoikeuden ratkaisu julistettiin tai annettiin. Jos useat valittavat maaoikeuden ratkaisusta, ei valituskirjelmiin tarvitse liittää kuin yksi kappale maaoikeuden ratkaisusta.

Muutoksenhakukirjelmä voidaan myös lähettää postitse tai lähetin välityksellä, noudattaen soveltuvin osin eräiden asiakirjain lähettämisestä tuomioistuimille annetun lain (248/65) säännöksiä.

Jos korkein oikeus tarvitsee maaoikeuden pöytäkirjan, on asiaa koskeva asiakirjavihko tilattava nähtäväksi maaoikeudelta.

335 §

Jos asianosainen, joka aikoo hakea muutosta maaoikeuden tuomioon tai päätökseen, muutoksenhakuajan kuluessa näyttää laillisen esteen tai muun erinomaisen syyn, minkä vuoksi hän ei voi säädetyssä ajassa tehdä muutoksenhakemustaan, maaoikeuden on määrättävä hakemuksesta uusi määräaika sitä varten. Päätös määräajan pitentämisestä on liitettävä muutoksenhakukirjelmään.

336 §

— — — — — — — — — — — — — —

Haastemiehen palautettua valituskirjat selityksineen tai 2 momentissa tarkoitetun määräajan kuluttua umpeen maanmittaustoimiston on toimitettava asiakirjat toimitusinsinöörille. Tämän on kuukauden kuluessa niiden saapumisesta annettava lausuntonsa asiasta maanmittaustoimistolle, minkä jälkeen maanmittaustoimiston on lähetettävä valituskirjat korkeimmalle oikeudelle.

348 c §

— — — — — — — — — — — — — —

Toimitus voidaan ottaa uudelleen käsiteltäväksi edellytyksellä, että asianosaiset, joiden oikeuteen korjaaminen vaikuttaa, tähän suostuvat taikka maaoikeus toimitusinsinöörin esityksestä niin määrää. Sellaisen virheen korjaamiseksi, joka estää toimituksen rekisteröimisen, saadaan toimitus kuitenkin käsitellä uudelleen asianosaisten suostumuksetta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Jos ennen tämän lain voimaantuloa annetussa laissa tai asetuksessa on säännös maaoikeuden puheenjohtajan tai maaoikeustuomarin

ratkaisusta, tarkoittaa tuo säännös tämän lain tultua voimaan maaoikeuden ratkaisua. Sellaisen asian käsittelemiseen, jota on käsitelty maaoikeuden istunnossa ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain tultua voimaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

2.

Laki

kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 89 ja 91 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta 29 päivänä heinäkuuta 1977 annetun lain (603/77) 89 §:n 1 ja 4 momentti ja 91 §, sellaisina kuin niistä ovat 89 §:n 4 momentti 30 päivänä joulukuuta 1982 annetussa laissa (1110/82) ja 91 § muutettuna viimeksi mainitulla lailla ja 26 päivänä heinäkuuta 1993 annetulla lailla (709/93), seuraavasti:

89 §

Lunastustoimituksessa tehtyyn päätökseen voidaan hakea muutosta valittamalla maaoikeuteen jakolaissa säädetyssä järjestyksessä.

— — — — — — — — — — — — — — —

Valitusasiaa maaoikeudessa käsiteltäessä on soveltuvin osin noudatettava jakolain säännöksiä.

91 §

Haettaessa muutosta maaoikeuden tämän lain nojalla antamaan ratkaisuun noudatetaan soveltuvin osin, mitä muutoksenhausta säädetään jakolaissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

3.

Laki

kaavoitusalueiden jakolain 69 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 20 päivänä helmikuuta 1960 annetun kaavoitusalueiden jakolain (101/60) 69 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 12 päivänä tammikuuta 1990 annetussa laissa (29/90), seuraavasti:

69 §

— — — — — — — — — — — — — — —

Maaoikeudelle saapuneen muutoksenhakemuksen tai 67 §:n 3 momentin mukaisesti tutkittavaksi alistetun asian käsittelystä ja muutoksen hakemisesta maaoikeuden päätökseen on vastaavasti voimassa, mitä jakolaissa säädetään maanmittaustoimituksen osalta. Maaoikeuteen tulleen toimituksen osalta on suoritettava 67 §:n 1 momentissa tarkoitettu tarkastus. Jakolain mukaan toimitusinsinöörille tai toimitusmiehille kuuluvat tehtävät suorittaa kiinteistöinsinööri ja maanmittaustoimistolle kuuluvat tehtävät rakennuslautakunta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

4.

Laki

yksityisistä teistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan yksityisistä teistä 15 päivänä kesäkuuta 1962 annetun lain (358/62) 55, 104 ja 104 a §, sellaisina kuin ne ovat, 55 § 4 päivänä heinäkuuta 1975 annetussa laissa (521/75), 104 § muutettuna viimeksi mainitulla lailla ja 2 päivänä helmikuuta 1979 annetulla lailla (111/79) sekä 104 a § viimeksi mainitussa laissa, seuraavasti:

55 §

Muutosta tielautakunnan tämän lain mukaan antamaan päätökseen haetaan maaoikeudelta valittamalla. Valitus on tehtävä kirjallisesti ja siihen on liitettävä ote tai virallinen jäljennös tielautakunnan asiaa koskevasta pöytäkirjasta päätöksineen. Muutoksenhakuasiakirjat on muutoksenhakijan itsensä tai hänen valtuuttamansa asiamiehen annettava taikka lähetin tai postin välityksellä toimitettava asianomaiseen maanmittaustoimistoon viimeistään kolmantenakymmenentenä päivänä tielautakunnan päätöksen tekemisestä.

104 §

Maaoikeuteen tämän lain mukaan saatetun jutun käsittelystä on vastaavasti voimassa, mitä jakolaissa säädetään asioiden käsittelystä. Jos tielautakunnan päätökseen on haettu muutosta, tielautakunnan on maaoikeuden pyynnöstä toimitettava maaoikeudelle jäljennökset asiaa tielautakunnassa käsiteltäessä kertyneistä asiakirjoista. Tarvittaessa maaoikeus voi ennen muutoksenhakemuksen käsittelemistä kehottaa tielautakuntaa toimittamaan maaoikeudelle tielautakunnan lausunnon muutoksenhaun johdosta. Maaoikeus voi tarvittaessa kutsua tielautakunnan puheenjohtajan tai hänen määräämänsä lautakunnan jäsenen tai virkamiehen kuultavaksi maaoikeuden pääkäsittelyssä käsiteltäessä valitusta tielautakunnan päätöksestä. Hänen oikeudestaan saada palkkiota sekä matkakulujen korvausta ja päivärahaa on voimassa, mitä maaoikeuden lautamiehen osalta säädetään.

104 a §

Haettaessa muutosta maaoikeuden tämän lain nojalla antamaan ratkaisuun noudatetaan soveltuvin osin, mitä muutoksenhausta jakolaissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

5.

Laki

kaivoslain 66 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 17 päivänä syyskuuta 1965 annetun kaivoslain (503/65) 66 § seuraavasti:

66 §

Kaivospiiritoimituksessa annettuun korvausta koskevaan päätökseen tyytymättömällä on oikeus hakea siihen muutosta maaoikeudessa. Muutoksenhakukirjelmä on viimeistään 45. päivänä siitä päivästä lukien, jolloin 38 §:n 2 momentissa tarkoitettu kuulutus on julkaistu, annettava tai muutoksenhakijan vastuulla postitse tai lähetin välityksellä toimitettava asianomaiseen maanmittaustoimistoon. Muutoksenhakemukseen on liitettävä kaivospiiritoimituksen pöytäkirjasta ote, joka osoittaa, milloin edellä mainittu kuulutus on julkaistu. Maanmittaustoimiston on toimitettava muutoksen-

hakukirjelmä muutoksenhakuajan päätyttyä maaoikeuteen.

Asian käsittelystä maaoikeudessa ja muutoksenhausta maaoikeuden päätökseen on soveltuvin osin voimassa, mitä maanmittaustoimitusta koskevasta oikeudenkäynnistä säädetään jakolaissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

6.

Laki

maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain 26 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan maksuttomasta oikeudenkäynnistä 2 päivänä helmikuuta 1973 annetun lain (87/73) 26 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 2 päivänä helmikuuta 1979 annetussa laissa (107/79), seuraavasti:

26 §

— — — — — — — — — — — — — — — —

Hovioikeuden, maaoikeuden ja vesiylioikeuden antamaan 23 §:n 1 momentissa ja 24 §:ssä tarkoitettuun ratkaisuun saa hakea muutosta vain, jos korkein oikeus tai korkein hallintooikeus myöntää valitusluvan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

7.

Laki

yleisistä teistä annetun lain 103 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan yleisistä teistä 21 päivänä toukokuuta 1954 annetun lain (243/54) 103 a §, sellaisena kuin se on 2 päivänä helmikuuta 1979 annetussa laissa, (110/79) seuraavasti:

103 a §

Haettaessa muutosta maaoikeuden tämän lain nojalla antamaan ratkaisuun noudatetaan soveltuvin osin, mitä muutoksenhausta jakolaissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

8.

Laki

rajakuntien tilusjärjestelylain 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 9 päivänä kesäkuuta 1960 annetun rajakuntien tilusjärjestelylain (282/60) 14 §:n 6 momentti seuraavasti:

14 §

— — — — — — — — — — — — — — —

Haettaessa muutosta maaoikeuden tämän lain nojalla antamaan ratkaisuun noudatetaan soveltuvin osin, mitä muutoksenhausta jakolaissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Helsingissä 11 päivänä lokakuuta 1993

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Ministeri *Heikki Haavisto*

Liite 1

Laki

jakolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 14 päivänä joulukuuta 1951 annetun jakolain (604/51) 292 §:n 3 momentti sekä 302 ja 334 §,

sellaisina kuin ne ovat, 292 §:n 3 momentti ja 302 § 2 päivänä toukokuuta 1972 annetussa laissa (321/72) ja 334 § 6 päivänä marraskuuta 1992 annetussa laissa (977/92),

muutetaan 292 §:n 2 momentti, 293, 303 ja 306 §, 312 §:n 3 momentti, 314 a, 318 ja 319 §, 320 §:n 1 momentti, 323 ja 324 §, 327 §:n 2 momentti, 330—333 ja 335 §, 336 §:n 3 momentti ja 348 c §:n 3 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 292 §:n 2 momentti, 306, 319, 323, 324, 330 ja 331 § mainitussa 2 päivänä toukokuuta 1972 annetussa laissa, 293 § muutettuna 2 päivänä maaliskuuta 1979 ja 8 päivänä maaliskuuta 1991 annetuilla laeilla (263/79 ja 506/91), 303 ja 332 § muutettuna mainitulla 2 päivänä toukokuuta 1972 annetulla lailla ja 31 päivänä tammikuuta 1975 annetulla lailla (52/75) ja 312 §:n 3 momentti, 314 a §, 320 §:n 1 momentti, 348 c §:n 3 momentti, 335 § ja 336 §:n 3 momentti mainitussa 6 päivänä marraskuuta 1992 annetussa laissa, 318 § muutettuna viimeksi mainitulla lailla ja mainitulla 2 päivänä toukokuuta 1972 annetulla lailla sekä 333 § muutettuna 29 päivänä kesäkuuta 1984 annetulla lailla (509/84) ja mainitulla 6 päivänä marraskuuta 1992 annetulla lailla, sekä

lisätään lakiin uusi 314 b §, laista mainitulla 29 päivänä kesäkuuta 1984 annetulla lailla kumotun 317 §:n tilalle uusi 317 § sekä lakiin uusi 317 a, 318 a, 318 b, 318 c, 320 a, 323 a, 324 a ja 330 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
292 §	
— — —

Voimassa oleva laki

ta sekä viraston päällikkönä toimivasta maaoikeustuomarista säädetään asetuksella.

302 §

Maaoikeustuomari on velvollinen asumaan paikkakunnalla, jonka oikeusministeriö määrää.

303 §

Maaoikeuden ratkaistavia ovat, mikäli toisin ei ole säädetty, riidat ja valitukset, jotka ovat aiheutuneet toimitusinsinöörin tai toimitusmiesten *toimenpiteestä tämän lain perusteella suoritetuissa toimituksissa taikka ovat muutoin niiden yhteydessä esiintyneet ja vaikuttavat toimituksen suorittamiseen, niin kuin ne, jotka koskevat:*

1) toimituksen edellytyksiä ja laajuutta;

2) oikeutta olla asianosaisena toimituksessa;

3) omistus- tai hallintaoikeutta tilukseen, tilanosaan, tilaan taikka rakennukseen tai laitteeseen, jota toimitus koskee;

4) luovutus- tai muun asiakirjan pätevyyttä ja sisällystä;

5) kysymystä, onko alue tila tai osa tilasta;

6) alueen kuulumista omaperäistiluksena määrättyyn tilaan sille jakoperusteen mukaan tulevan tilusalan lisäksi;

7) rajoja, rajamerkkejä ja rajankäyntiä;

8) tilusten jyvitystä, nautintaselitelmää, jakoperustetta, alueen erottamista yhteistä tai jonkin tilan erityistä tarvetta varten, tilusten sijoitusta ja tilojen siirtoa;

9) asianosaisen velvollisuutta tyytyä toisten asianosaisten tekemään sopimukseen;

10) palstojen lukua;

11) nautinta- tai rasiteoikeutta;

12) tilusten ja puuston käyttöä sekä rakennusten rakentamista ja korjaamista toimituksen aikana;

13) tilejä;

14) vuokramiehen aseman järjestämistä;

15) toimitusmenettelyä; sekä

Ehdotus

ta sekä viraston päällikkönä toimivasta maaoikeustuomarista säädetään asetuksella.

Kun on kysymys 312 §:n 3 momentissa, 317, 317 a, 318, 318 a, 318 b, 318 c tai 320 §:ssä, 324 §:n 2 momentissa tai 324 a §:n 2 momentissa tarkoitetusta tai muusta niihin rinnastettavasta käsittelyn valmistelemista tarkoittavasta toimenpiteestä taikka 335 §:ssä tai 348 c §:n 3 momentissa tarkoitetusta asiasta, maaoikeus on päätösvaltainen myös, kun siinä on vain maaoikeustuomari.

(Kumotaan)

303 §

Maaoikeuden ratkaistavia ovat, mikäli toisin ei ole säädetty, *muutoksenhaut,* jotka ovat aiheutuneet toimitusinsinöörin tai toimitusmiesten *päätöksistä tai ratkaisuista.*

Voimassa oleva laki

16) toimituksen päättymisen jälkeen siinä havaitun virheen korjaamista.

Lisäksi on maaoikeuden käsiteltävä ja ratkaistava muut asianomaisen viranomaisen sen ratkaistavaksi alistamat asiat, sen mukaan kuin siitä on erikseen säädetty.

306 §

Valitus toimistusmiesten päätöksestä, jolla toimitusmiestä koskeva estemuistutus on hylätty, on maaoikeustuomarin käsiteltävä ja ratkaistava, paitsi milloin kysymys esteellisyydestä on tullut maaoikeudessa esille toimituksen ollessa muutoin sen käsiteltävänä.

Ehdotus

Maaoikeuden on ratkaistava myös sen tutkittavaksi alistetut asiat.

306 §

Käsitellessään valitusta toimitusmiesten päätöksestä, jolla toimitusmiestä koskeva estemuistutus on hylätty, *maaoikeus on päätösvaltainen myös, kun siinä on vain maaoikeustuomari,* paitsi milloin kysymys esteellisyydestä on tullut maaoikeudessa esille *vasta sen jälkeen kun valitus on määrätty käsiteltäväksi pääkäsittelyssä.*

312 §

— — — —

Voimassa oleva laki

Ehdotus

314 b §

Muutoksenhakukirjelmässä on lisäksi mainittava maaoikeuden nimi, muutoksenhakijan nimi, ammatti ja kotipaikka, muutoksenhakijan tai hänen laillisen edustajansa taikka asiamiehensä ja todistajan tai muun kuultavan puhelinnumero sekä postiosoite, johon asiaa koskevat ilmoitukset voidaan lähettää.

Muutoksenhakukirjelmä on muutoksenhakijan tai, jollei hän ole sitä itse laatinut, sen laatijan allekirjoitettava. Kirjelmän laatijan ammatti ja kotipaikka on merkittävä muutoksenhakukirjelmään.

40 luku

Asian käsittely maaoikeudessa

317 §

Jos asianosainen laillisen esteen vuoksi tai muusta hyväksyttävästä syystä ei voi määräajassa hakea muutosta, maaoikeus voi asettaa hakemuksesta uuden määräajan muutoksenhaun tekemistä varten.

Uutta määräaikaa on pyydettävä maaoikeudelle osoitettavalla, ennen muutoksenhakuajan päättymistä maanmittaustoimistoon toimitettavalla kirjallisella hakemuksella, johon on liitettävä selvitys hakemuksen perusteesta. Tällöin on noudatettava soveltuvin osin, mitä muutoksenhakukirjelmästä säädetään.

317 a §

Jos muutoksenhakemus on puutteellinen, muutoksenhakijaa on kehotettava maaoikeuden asettamassa määräajassa korjaamaan puute, jos korjaaminen on oikeudenkäynnin jatkamiseksi tarpeen. Muutoksenhakijalle on samalla ilmoitettava, millä tavoin muutoksenhakukirjelmä on puutteellinen ja että muutoksenhakemus voidaan jättää tutkimatta, jos muutoksenhakija ei noudata kehotusta.

Erityisestä syystä saadaan asianosaiselle, jonka muutoksenhakemus on korjaamisen jälkeenkin puutteellinen, varata uusi tilaisuus sen korjaamiseen. (ks. voimassa olevaa 314 a §:ää)

318 §

Jos on selvää, ettei maaoikeuden kansliaan saapunut valitus kuulu maaoikeuden käsiteltäviin, että valitus on tehty liian myöhään, ettei edellytyksiä asian alistamiseen ole ollut tai että

318 §

Maaoikeuden on heti jätettävä muutoksenhakemus tutkimatta, jos:

1) muutoksenhakija ei noudata hänelle annettua 317 a §:ssä tarkoitettua kehotusta;

Voimassa oleva laki

muu oikeudenkäynnin edellytys puuttuu, ratkaisee asian maaoikeustuomari yksinään. Maaoikeustuomarin päätös merkitään asiakirjoihin, jotka palautetaan valittajalle tai alistetussa asiassa toimitusinsinöörille. Päätöksestä on *aina* annettava tieto maanmittaustoimistolle ja valitusasiassa, jos toimitus on kesken, myös toimitusinsinöörille esitettäväksi toimituskokouksessa muille asianosaisille, joiden tietoon päätös silloin katsotaan saatetuksi. (Ks. ehd. 2 momenttia)

Jos toimitusmiesten estemuistutuksesta tekemästä päätöksestä on erikseen valitettu, on maaoikeustuomarin viipymättä ratkaistava asia, ja on päätös saatettava asianosaisten tietoon, siten kuin 1 momentissa on sanottu.

Muissa kuin edellä tässä pykälässä säädetyissä tapauksissa on maaoikeustuomarin kutsuttava viivyttelemättä maaoikeus asiaa käsittelemään.

Ehdotus

2) muutoksenhakemus on niin puutteellinen, ettei se kelpaa oikeudenkäynnin perustaksi;

3) muutoksenhakemus ei kuulu maaoikeuden käsiteltäviin;

4) muutoksenhakemus on tehty liian myöhään;

5) edellytyksiä asianualistamiseen ei ole ollut; taikka

6) muu oikeudenkäynnin edellytys puuttuu.

Maaoikeuden 1 momentissa tarkoitettu päätös merkitään asiakirjoihin, jotka palautetaan muutoksenhakijalle tai alistetussa asiassa toimitusinsinöörille. Päätöksestä on annettava tieto maanmittaustoimistolle, *kiinteistöinsinöörille tai tielautakunnalle* ja valitusasiassa, jos toimitus on kesken, myös toimitusinsinöörille esitettäväksi toimituskokouksessa muille asianosaisille, joiden tietoon ratkaisu silloin katsotaan saatetuksi.

Jos toimitusmiesten estemuistutuksesta tekemästä päätöksestä on erikseen valitettu, *maaoikeuden* on viipymättä ratkaistava asia, ja päätös on saatettava asianosaisten tietoon siten kuin 2 momentissa *säädetään.* (Ks. voimassa olevaa 314 a §:ää)

318 a §

Jos muutoksenhakemusta ei ole 318 §:n nojalla jätetty tutkimatta, maaoikeuden on kehotettava sellaista toimituksen asianosaista, jonka oikeutta muutoksenhakemus koskee, antamaan vastaus muutoksenhakemukseen, jos vastauksen voidaan katsoa edistävän pääkäsittelyn toimittamista, sekä samalla tarvittaessa määrättävä, mistä kysymyksistä vastauksessa on erityisesti lausuttava.

Jos 1 momentissa tarkoitetut asianosaiset ovat kiinteistön yhteisomistajia tai yhteisen alueen osakkaita, sovelletaan kehotukseen heidän osaltaan, mitä kutsukirjeestä 320 §:n 2 momentissa säädetään.

Vastauksessa asianosaisen on ilmoitettava:

1) asia, jossa vastaus annetaan;

2) myöntääkö vai kiistääkö hän muutosvaatimuksen;

3) käsityksensä muutoksenhakijan vaatimus-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

ten perusteista ja seikat, joihin hän haluaa nojautua;

4) todisteet, jotka aiotaan esittää ja mitä niillä aiotaan näyttää toteen; sekä

5) oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskeva vaatimus.

Vastaus kehotetaan antamaan kirjallisesti maaoikeudelle sen määräämässä ajassa tai suullisesti istunnossa uhalla, että asia voidaan tutkia, vaikka vastausta ei anneta. Kirjallisen vastauksen osalta on soveltuvin osin lisäksi voimassa, mitä 314 a §:n 2 momentissa, 314 b, 317 ja 317 a §:ssä on muutoksenhausta ja muutoksenhakukirjelmästä säädetty. Vastauksesta ja siihen liitetyistä asiakirjoista on annettava jäljennökset, jotka maaoikeuden on annettava tiedoksi muutoksenhakijalle ja sellaiselle muulle asianosaiselle, jota vastaus koskee, kun se kutsuu hänet pääkäsittelyyn.

Kehotuksen yhteydessä on annettava tiedoksi muutoksenhakemus ja siihen liitetyt asiakirjat.

318 b §

Jos maaoikeus katsoo asian käsittelyn sitä edellyttävän, maaoikeus voi kehottaa asianosaista määräajassa toimittamaan maaoikeudelle kirjallisen lausuman. Maaoikeuden on tällöin määrättävä, mistä kysymyksestä asianosaisen on lausuttava. Lausuma on annettava tiedoksi asianosaiselle, jonka oikeutta lausuma koskee.

Jos se edistää asian valmistelua, maaoikeus voi päättää, että asianosaiset tai osa heistä kutsutaan valmistelussa kuultaviksi.

318 c §

Ennen pääkäsittelyä maaoikeus voi kehottaa toimitusinsinööriä toimittamaan maaoikeuteen määräajassa kirjallisen lausuntonsa käsiteltävänä olevasta asiasta, jos maaoikeus katsoo sen edistävän asian käsittelyä. Lausunto on annettava tiedoksi myös pääkäsittelyyn kutsuttavalle asianosaiselle.

319 §

Maaoikeuden tulee kokoontua sen toimituksen alueella, jota riita koskee, tai muussa sopivassa paikassa sen kunnan alueella, jonka piirissä toimituksen kohde on. Milloin erityiset syyt niin vaativat, voidaan maaoikeuden istunto pitää muuallakin paikassa, missä se sopivasti

319 §

Kun valmistelu on päättynyt, asia siirretään pääkäsittelyyn.

Pääkäsittely pidetään siinä kunnassa, jossa olevaa aluetta muutoksenhaun alainen toimitus koskee. Maaoikeus voi kuitenkin kokoontua myös lähikunnassa tai maaoikeuden kanslian

Voimassa oleva laki

ja vähimmillä kustannuksilla voi käydä päinsä.

320 §

Maaoikeuden istunnosta tiedotetaan kuulutuksella yhdessä tai kahdessa paikkakunnalla leviävässä sanomalehdessa vähintään neljätoista päivää ennen istuntoa. Maanmittaustoimistolle ja toimitusinsinöörille on maaoikeustuomarin ilmoitettava istunnosta virkakirjeellä, joka vähintään neljätoista päivää ennen istuntoa on annettu postissa kuljetettavaksi. Samalla tavoin istunnosta on ilmoitettava valittajalle sekä muulle toimituksen asianosaiselle, jonka oikeutta valitus koskee tai joka on ilmoittamista pyytänyt, jos näiden osoitteet ovat tiedossa.

---

323 §

Oikeudenkäyntiväitteistä on maaoikeuden annettava eri päätös, jos asian laatu niin vaatii. Jollei väitteen hyväksymisestä ole seurauksena asian sikseen jättäminen, on pääasian käsittelyä jatkettava ja väitepäätökseen tyytymätön osoitettava hakemaan siihen muutosta pääasian yhteydessä.

Ehdotus

sijaintipaikkakunnalla, jos siitä ei aiheudu asianosaisille kohtuuttomia kustannuksia tai kohtuutonta haittaa.

Jos asia on ratkaistavissa kirjallisen oikeudenkäyntiaineiston perusteella, pääkäsittelyä ei tarvitse toimittaa.

320 §

Maaoikeuden istunnosta *on ilmoitettava valittajalle sekä muulle toimituksen asianosaiselle, jonka oikeutta valitus koskee tai joka on ilmoittamista pyytänyt, jos heidän postiosoitteensa on tiedossa, kirjeellä, joka* vähintään neljätoista päivää ennen istuntoa *on annettava postin kuljetettavaksi. Samalla tavoin istunnosta on ilmoitettava* maanmittaustoimistolle ja toimitusinsinöörille. *Jos istunnosta kirjeitse ilmoittaminen sellaiselle muulle asianosaiselle, joka ilmoittamista ei ole pyytänyt, huomioon ottaen asianosaisten lukumäärä ja käsiteltävänä oleva asia, ei ole tarkoituksenmukaista, istunnosta tiedotetaan kuuluttamalla yhdessä tai kahdessa paikkakunnalla leviävässä sanomalehdessa vähintään neljätoista päivää ennen istuntoa.*

---

320 a §

Jos muutoksenhakija jää pois maaoikeuden istunnosta, muutoksenhakemus jätetään sillensä. Muun asianosaisen poissaolo ei estä asian ratkaisemista.

Alistettu asia on käsiteltävä asianosaisen poissaolosta huolimatta.

323 §

Pääkäsittely on suullinen. Asianosainen ei saa lukea eikä antaa maaoikeudelle kirjallista lausumaa taikka muutoinkaan esittää asiaa kirjallisesti.

Asianosainen saa kuitenkin lukea asiakirjasta vaatimuksensa sekä suorat viittaukset oikeuskäytäntöön, oikeuskirjallisuuteen sekä sellaisiin useita teknisiä ja numerotietoja sisältäviin asiakirjoihin, joita pelkästään suullisesti esitettyinä on vaikeata ymmärtää. Lisäksi hän saa käyttää kirjallista muistiinpanoa muistinsa tukemiseksi. Teknisten ja niihin rinnastettavien kysymysten selvittämiseksi saadaan lisäksi viitata kirjalliseen

Voimassa oleva laki

Ehdotus

oikeudenkäyntiaineistoon selostamalla lyhyesti viitatuilta osin sen sisältö.

Pääkäsittelyssä on muutoksenhakuasiassa:

1) maaoikeustuomarin tai maaoikeusinsinöörin lyhyesti selostettava, mistä asiassa on kysymys;

2) muutoksenhakijan ilmoitettava, miltä kohdin toimitukseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi;

3) muiden asianosaisten ilmoitettava käsityksensä muutosvaatimuksesta;

4) asianosaisten puolin ja toisin tarkemmin perusteltava kantaansa ja lausuttava toisten asianosaisten perustelujen johdosta;

5) otettava vastaan todistelu; sekä

6) asianosaisten esitettävä loppulausuntonsa.

Maaoikeuteen alistetussa asiassa ja kanteluasiassa pääkäsittelyssä asiaa on käsiteltävä noudattaen soveltuvin osin, mitä 3 momentissa säädetään.

323 a §

Pääkäsittelyä ei saa lykätä, elleivät tärkeät syyt sitä vaadi. Jos pääkäsittely lykätään, jatkokäsittelyn aika ja paikka on ilmoitettava lykkäyspäätöksessä tai myöhemmin erikseen.

Jos pääkäsittely joudutaan lykkäämään, käsittelyä jatketaan siitä, mihin se jäi edellisen käsittelyn päättyessä. Jos asian käsittelyyn osallistuu uusi jäsen, asiassa tulee toimittaa kuitenkin uusi pääkäsittely. Todistelua ei sellaisessa tapauksessa kuitenkaan tarvitse ottaa vastaan uudelleen, jos sitä asian selvittämiseksi ei ole pidettävä tarpeellisena. Todistelua ei tarvitse ottaa vastaan uudelleen myöskään silloin, kun se asian laatu ja vastaanotettava todistelu huomioon ottaen aiheuttaa kohtuuttomia kustannuksia tai olennaista haittaa.

324 §

Asianomaisen toimitusinsinöörin tulee olla maaoikeudessa saapuvilla antaakseen tuomioistuimelle sen pyytämät toimituksen suorittamista koskevat tiedot. Siitä, mitä asianosaiset lausuvat, on toimitusinsinööriä kuultava. Toimitusinsinöörin poissaolo ei kuitenkaan estä asiaa käsittelemästä ja päättämästä. Jos asianosainen niin vaatii tai asian laatu tekee sen tarpeelliseksi, on tuomioistuimen tai sen määräämien tuomioistuimen jäsenten pidettävä paikalla katselmus.

324 §

Maaoikeus voi omasta aloitteestaan hankkia tai kehottaa asianosaista hankkimaan asian ratkaisemiseksi tarvittavan selvityksen.

Maaoikeus voi tarvittaessa kutsua toimitusinsinöörin asiassa kuultavaksi.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

324 a §

Maaoikeuden on pidettävä paikalla katselmus, jos se on asian selvittämiseksi tarpeen.

Katselmuksen voi maaoikeuden määräyksestä pääkäsittelyn ulkopuolella suorittaa myös yksi tai useampi maaoikeuden jäsen.

327 §

— —

Jos käsitykset ovat eriäviä, on äänestyksen tulosta määrättäessä noudatettava, mitä oikeudenkäymiskaaren 23 luvun 3 ja 4 §:ssä on säädetty.

Jos käsitykset ovat eriäviä, on äänestyksen tulosta määrättäessä noudatettava, mitä oikeudenkäymiskaaren *23 luvussa säädetään äänestämisestä riita-asiassa.*

330 §

Maaoikeuden päätös on julistettava *ja samalla ilmoitettava, miten siihen voidaan hakea muutosta.*

330 §

Maaoikeuden pääasiaratkaisu muutoksenhakuasiassa on tuomio ja muu ratkaisu on päätös.

Tuomiossa saadaan ottaa huomioon vain se oikeudenkäyntiaineisto, joka on esitetty tai esitelty pääkäsittelyssä tai katselmuksessa. Silloin, kun asiassa on toimitettu arkistotutkimus tai maaoikeus on 324 §:n 1 momentin nojalla hankkinut omasta aloitteestaan selvitystä, se on momentissa tarkoitettua oikeudenkäyntiaineistoa ja se on esiteltävä pääkäsittelyssä tullakseen huomioon otetuksi asiaa ratkaistaessa. Jos asia ratkaistaan pääkäsittelyä toimittamatta, asia ratkaistaan kirjallisen oikeudenkäyntiaineiston perusteella.

Maaoikeuden *ratkaisu* on julistettava *heti päätösneuvottelun päätteeksi. Jos laajassa tai vaikeassa asiassa maaoikeuden jäsenten neuvottelu tai tuomion laatiminen sitä vaatii, ratkaisu saadaan antaa maaoikeuden kansliassa 14 päivän kuluessa pääkäsittelyn päättymispäivästä. Jos tuomiota ei voida erityisestä syystä antaa sanotussa määräajassa, se on annettava niin pian kuin mahdollista.*

330 a §

Tässä luvussa tarkoitetut kehotukset ja kutsut, jollei luvun säännöksistä muuta johdu, maaoikeus saa lähettää postitse asianosaisen viimeksi ilmoittamalla osoitteella.

331 §

Maaoikeudesta ja oikeudenkäynnistä siellä on, mikäli ei toisin ole säädetty, soveltuvin kohdin noudatettava kihlakunnanoikeudesta voimassa olevia säännöksiä.

331 §

Mikäli tästä laista tai muusta laista, jossa on maaoikeutta koskevia säännöksiä, tai niiden nojalla annetusta asetuksesta ei muuta johdu, sovelletaan maaoikeuteen ja oikeudenkäyntiin siinä sekä maaoikeuden tuomioon tai päätökseen

Voimassa oleva laki

Mitä oikeudenkäymiskaaren 14 luvun 7 §:ssä on säädetty tuomioistuimen arvon loukkaamisesta sovelletaan vastaavasti, kun loukkaus kohdistuu maaoikeudessa läsnä olevaan toimitusinsinööriin.

332 §

Maaoikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta, mikäli se koskee:

1) tilusten ja 63 §:ssä tarkoitettua puustoa ja tarveaineen käyttöä sekä rakennusten rakentamista ja korjaamista jaon aikana;

2) 177 §:ssä tarkoitettua tonttipaikojen määrittelyä ja sen yhteydessä olevia toimenpiteitä;

3) 97 §:n 3 momentissa tarkoitetun suunnitelman toteuttamista;

4) 98 §:n 1, 2 ja 4 momentissa tarkoitettujen uusien teiden tai 98 a §:ssä tarkoitettujen vedenhankinta- ja viemärilaitteiden rakentamisen aloittamista tai 161 §:n 1 momentin mukaan suoritettua tien kunnossapitovelvollisuuden jakoa;

5) tilusten jyvitystä ja nautintaselitelmää, tilusten sijoitusta, rasitteita tai talouskeskuksen siirtoa;

6) toimituksessa syntyneiden uusien rajojen käyntiä ja pyykitystä;

7) 232 §:ssä tarkoitettua jaon täydentämistä tiekysymysten järjestelyä varten;

8) asiantuntijan ja toimitsijan palkkiota;

9) tilusten haltuunoton aikaa sekä tilikorvausta, jos sen arvo, minkä osalta maaoikeuden ratkaisu on ollut asianosaiselle vastainen, ilmeisesti ei ole enemmän kuin 2 000 markkaa; tai

10) ratkaisua, jolla maaoikeus, antamatta lausuntoa pääasiasta, on palauttanut toimituksen toimitusmiehille uutta käsittelyä varten.

Maaoikeustuomarin päätökseen toimitusmiehen esteellisyyttä koskevassa asiassa ei myöskään saa hakea muutosta.

333 §

Sen, joka ei tyydy maaoikeuden muissa kuin

Ehdotus

soveltuvin osin yleisistä tuomioistuimista voimassa olevia säännöksiä.

332 §

Maaoikeuden tuomioon tai päätökseen tässä laissa tarkoitetussa asiassa saa hakea muutosta korkeimmalta oikeudelta valittamalla, jos korkein oikeus oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 3 §:n nojalla myöntää valitusluvan.

Maaoikeuden tuomio tai päätös pannaan täytäntöön niin kuin lainvoimaisen tuomion täytäntöönpanosta säädetään. Vireillä olevaa toimitusta voidaan jatkaa, vaikka tuomioon tai päätökseen 1 momentin mukaisesti pyydetään valituslupaa. Korkein oikeus voi kuitenkin ennen asian lopullista ratkaisemista määrätä, ettei tuomiota tai päätöstä toistaiseksi saada panna täytäntöön tai ettei aloitettua täytäntöönpanoa saada jatkaa.

333 §

Voimassa oleva laki

332 §:ssä mainituissa asioissa julistamaan päätökseen, on ilmoitettava siihen puhevallan menettämisen uhalla tyytymättömyyttä joko suullisesti tai kirjallisesti maaoikeustuomarille tai kirjallisesti maanmittaustoimistolle kahdeksan päivän kuluessa päätöksen julistamisesta julistamispäivä siihen luettuna. Tyytymättömyydenilmoituksen toimittamisessa maaoikeustuomarille lähetin välityksellä tai postitse noudatetaan, mitä eräiden asiakirjain lähettämisestä tuomioistuimille annetussa laissa (248/65) säädetään. (Viimeisen virkkeen osalta ks. ehd. 2 momenttia)

Muutosta on haettava korkeimmalta oikeudelta kirjallisella valituksella. Valituskirjelmä on valittajan tai hänen laillisesti valtuuttamansa asiamiehen maaoikeuden päätöksen *sekä, jos valitusajan pitennystä on myönnetty, siitä annetun päätöksen ohella annettava* maanmittaustoimistoon viimeistään kuudentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun maaoikeuden *päätös* julistettiin. *Tyytymättömyydenilmoituksen ja valituskirjelmän saa valittaja omalla vastuullaan toimittaa maanmittaustoimistoon maksettuna postilähetyksenä tai lähetin välityksellä.* (ks. ehd. 2 mom. ja 335 §)

Jos useat valittavat maaoikeuden päätöksestä, ei valituskirjelmiin tarvitse liittää kuin yksi kappale maaoikeuden päätöstä. (Ks. ehd. 1 momentin viimeistä virkettä)

334 §

Joka on tyytymätön maaoikeustuomarin päätökseen asiassa, jonka tämä on yksin ratkaisuut ja joka ei koske toimitusmiehen esteellisyyttä, saa hakea muutosta korkeimmalta oikeudelta kirjallisella valituksella. Valituskirjelmä on valittajan tai hänen laillisesti valtuuttamansa asiamiehen puhevallan menettämisen uhalla maaoikeustuomarin antaman päätöksen ja siihen kuuluvien asiakirjojen kanssa annettava maanmittauskonttoriin viimeistään kuudentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen kun valittaja sai tiedon maaoikeustuomarin päätöksestä. Valituskirjelmän toimittamisesta maanmittauskonttoriin postitse tai lähetin välityksellä on vastaavasti voimassa, mitä 33 §:n 2 momentissa on säädetty.

Ehdotus

Muutoksenhakukirjelmä, johon on sisällytettävä lupahakemus ja muutoksenhakemus, on yhdessä maaoikeuden tuomion tai päätöksen kanssa toimitettava maanmittaustoimistoon viimeistään kuudentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun maaoikeuden ratkaisu julistettiin *tai annettiin.* Jos useat valittavat maaoikeuden *ratkaisusta,* ei valituskirjelmiin tarvitse liittää kuin yksi kappale maaoikeuden *ratkaisusta.* (Viimeisen virkkeen osalta ks. voim. olevaa 3 momenttia)

Muutoksenhakukirjelmä voidaan myös lähettää postitse tai lähetin välityksellä, noudattaen soveltuvin osin eräiden asiakirjain lähettämisestä tuomioistuimille annetun lain (248/65) säännöksiä. (Ks. voim. olevan 1 momentin viimeistä virkettä)

Jos korkein oikeus tarvitsee maaoikeuden pöytäkirjan, on asiaa koskeva asiakirjavihko tilattava nähtäväksi maaoikeudelta.

(Kumotaan)

Voimassa oleva laki

335 §

Jos asianosainen, joka *on ilmoittanut tyytymättömyyttä* maaoikeuden päätökseen, valitusajan kuluessa näyttää laillisen esteen tai muun erinomaisen syyn, minkä vuoksi hän ei ole voinut säädetyssä ajassa tehdä valitustaan, maaoikeustuomari on määrättävä hakemuksesta uusi määräaika sitä varten.

Ehdotus

335 §

Jos asianosainen, joka *aikoo hakea muutosta* maaoikeuden *tuomioon tai* päätökseen, *muutoksenhakuajan* kuluessa näyttää laillisen esteen tai muun erinomaisen syyn, minkä vuoksi hän *ei voi* säädetyssä ajassa tehdä *muutoksenhakemustaan, maaoikeuden* on määrättävä *asianosaisen maanmittaustoimistoon toimittamasta* hakemuksesta uusi määräaika sitä varten. *Päätös määräajan pitentämisestä on liitettävä muutoksenhakukirjelmään.* (Ks. voim. olevaa 333 §:n 2 momenttia)

336 §

— — — —

2.

Laki

kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 89 ja 91 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta 29 päivänä heinäkuuta 1977 annetun lain (603/77) 89 §:n 1 ja 4 momentti ja 91 §, sellaisina kuin niistä ovat 89 §:n 4 momentti 30 päivänä joulukuuta 1982 annetussa laissa (1110/82) ja 91 § muutettuna viimeksi mainitulla lailla ja 26 päivänä heinäkuuta 1993 annetulla lailla (709/93), seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
89 §	89 §
Lunastustoimituksessa tehtyyn päätökseen voidaan hakea muutosta valittamalla maaoikeuteen siinä järjestyksessä kuin jakolain 314 §:ssä on säädetty. Lunastuksen kohteen osalta päätökseen saadaan kuitenkin hakea muutosta vain 21 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa.	Lunastustoimituksessa tehtyyn päätökseen voidaan hakea muutosta valittamalla maaoikeuteen *jakolaissa säädetyssä järjestyksessä.*
— — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — —
Valitusasiaa maaoikeudessa käsiteltäessä on soveltuvin kohdin noudatettava jakolain *40 luvun säännöksiä* säännöksiä	Valitusasiaa maaoikeudessa käsiteltäessä on soveltuvin *osin* noudatettava jakolain säännöksiä.
91 §	91 §
Maaoikeuden päätökseen voidaan hakea muutosta korkeimmalta oikeudelta valittamalla, jos korkein oikeus oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 3 §:n nojalla myöntää valitusluvan. Maaoikeuden päätös pannaan täytäntöön niin kuin lainvoimaisen tuomion täytäntöönpanosta on säädetty. Päätöksen perusteella lunastuksesta tehdään tarpeelliset merkinnät maarekisteriin tai tonttikirjaan. Korkein oikeus voi kuitenkin ennen asian lopullista ratkaisemista määrätä, ettei päätöstä toistaiseksi ole pantava täytäntöön tai täytäntöönpanoa jatkettava.	*Haettaessa muutosta maaoikeuden tämän lain nojalla antamaan ratkaisuun noudatetaan soveltuvin osin, mitä muutoksenhausta säädetään jakolaissa.*
Valitusosoituksen antamisesta, muutoksenhakumenettelystä ja valitusasian käsittelystä on voimassa, mitä jakolaissa säädetään. Kuitenkaan ei tyytymättömyyttä tarvitse erikseen ilmoittaa. Valitusajan päätyttyä maanmittaustoimiston on päätökseen tyytyneiden asianosaisten selityksiä ja toimitusinsinöörin lausuntoa hankkimatta lähetettävä valitusasiakirjat ja tarvittaessa myös maaoikeuden asiakirjavihko korkeimmalle oikeudelle.	
Jos korkein oikeus on myöntänyt valitusluvan, asianosaisia on korkeimman oikeuden määräyksestä kuultava siinä järjestyksessä kuin jakolaissa on säädetty.	

Voimassa oleva laki

Mitä 1 momentissa on säädetty, on vastaavasti voimassa muutoksen hakemisesta maaoikeustuomarin päätökseen asiassa, jonka tämä on yksin ratkaissut. Muutosta ei kuitenkaan saa hakea maaoikeustuomarin päätökseen toimitusmiehen esteellisyydestä. Muutoksenhakumenettelystä on vastaavasti voimassa, mitä maaoikeustuomarin päätöksestä tehdystä valituksesta jakolaissa on säädetty.

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

3.

Laki

kaavoitusalueiden jakolain 69 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 20 päivänä helmikuuta 1960 annetun kaavoitusalueiden jakolain (101/60) 69 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 12 päivänä tammikuuta 1990 annetussa laissa (29/90), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

69 §

Maaoikeudelle saapuneen valituksen tai 67 §:n 3 momentin mukaisesti tutkittavaksi alistetun asian käsittelystä ja muutoksen hakemisesta maaoikeuden *tai sen puheenjohtajan* päätökseen on vastaavasti voimassa, mitä jakolaissa on säädetty maanmittaustoimituksen osalta. Maaoikeuteen tulleen toimituksen osalta on suoritettava 67 §:n 1 momentissa tarkoitettu tarkastus. Jakolain mukaan toimitusinsinöörille tai toimitusmiehille kuuluvat tehtävät suorittaa kiinteistöinsinööri ja maanmittauskonttorille kuuluvat tehtävät rakennuslautakunta.

Ehdotus

Maaoikeudelle saapuneen *muutoksenhakemuksen* tai 67 §:n 3 momentin mukaisesti tutkittavaksi alistetun asian käsittelystä ja muutoksen hakemisesta maaoikeuden päätökseen on vastaavasti voimassa, mitä jakolaissa *säädetään* maanmittaustoimituksen osalta. Maaoikeuteen tulleen toimituksen osalta on suoritettava 67 §:n 1 momentissa tarkoitettu tarkastus. Jakolain mukaan toimitusinsinöörille tai toimitusmiehille kuuluvat tehtävät suorittaa kiinteistöinsinööri ja *maanmittaustoimistolle* kuuluvat tehtävät rakennuslautakunta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199

4.

Laki

yksityisistä teistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan yksityisistä teistä 15 päivänä kesäkuuta 1962 annetun lain (358/62) 55, 104 ja 104 a §, sellaisina kuin ne ovat, 55 § 4 päivänä heinäkuuta 1975 annetussa laissa (521/75), 104 § muutettuna viimeksi mainitulla lailla ja 2 päivänä helmikuuta 1979 annetulla lailla (111/79) sekä 104 a § viimeksi mainitussa laissa, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

55 §

Muutosta tielautakunnan tämän lain mukaan antamaan päätökseen haetaan maaoikeudelta valittamalla. Valitus on tehtävä kirjallisesti ja siihen on liitettävä ote tai virallinen jäljennös tielautakunnan asiaa koskevasta pöytäkirjasta päätöksineen. Valitusasiakirjat on valittajan itsensä tai hänen valtuuttamansa asiamiehen annettava taikka lähetin tai postin välityksellä toimitettava asianomaisen läänin maanmittauskonttorille viimeistään kolmantenakymmenentenä päivänä *ennen kello kahtatoista* tielautakunnan päätöksen tekemisestä.

104 §

Maaoikeuteen tämän lain mukaan *valittamalla* saatetun jutun käsittelystä on vastaavasti voimassa, mitä jakolaissa on säädetty *valitusteitse maaoikeuteen tulleiden* asioiden käsittelystä. Jos tielautakunnan päätöksestä on valitettu, tulee tielautakunnan puheenjohtajan tai hänen määräämänsä lautakunnan jäsenen olla saapuvilla maaoikeuden istunnossa ja tuoda istuntoon asiaa tielautakunnassa käsiteltäessä kertyneet asiakirjat, jollei niitä ole maaoikeudelle etukäteen toimitettu. Hänen oikeudestaan saada palkkiota sekä matkakulujen korvausta ja päivärahaa on voimassa, mitä maaoikeuden lautamiehen osalta on säädetty.

104 a §

Maaoikeuden päätökseen tässä laissa tarkoitetussa asiassa saa hakea muutosta korkeimmalta oikeudelta valittamalla, jos korkein oikeus oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 3 §:n nojalla myöntää valitusluvan. Maaoikeuden päätös pan-

Ehdotus

55 §

Muutosta tielautakunnan tämän lain mukaan antamaan päätökseen haetaan maaoikeudelta valittamalla. Valitus on tehtävä kirjallisesti ja siihen on liitettävä ote tai virallinen jäljennös tielautakunnan asiaa koskevasta pöytäkirjasta päätöksineen. *Muutoksenhakuasiakirjat* on *muutoksenhakijan* itsensä tai hänen valtuuttamansa asiamiehen annettava taikka lähetin tai postin välityksellä toimitettava *asianomaiseen maanmittaustoimistoon* viimeistään kolmantenakymmenentenä päivänä tielautakunnan päätöksen tekemisestä.

104 §

Maaoikeuteen tämän lain mukaan saatetun jutun käsittelystä on vastaavasti voimassa, mitä jakolaissa *säädetään* asioiden käsittelystä. Jos tielautakunnan *päätökseen on haettu muutosta, tielautakunnan on maaoikeuden pyynnöstä toimitettava maaoikeudelle jäljennökset asiaa tielautakunnassa käsiteltäessä kertyneistä asiakirjoista. Tarvittaessa maaoikeus voi ennen muutoksenhakemuksen käsittelemistä kehottaa tielautakuntaa toimittamaan maaoikeudelle tielautakunnan lausunnon muutoksenhaun johdosta. Maaoikeus voi tarvittaessa kutsua tielautakunnan puheenjohtajan tai hänen määräämänsä lautakunnan jäsenen tai virkamiehen kuultavaksi maaoikeuden pääkäsittelyssä käsiteltäessä valitusta tielautakunnan päätöksestä.* Hänen oikeudestaan saada palkkiota sekä matkakulujen korvausta ja päivärahaa on voimassa, mitä maaoikeuden lautamiehen osalta *säädetään.*

104 a §

Haettaessa muutosta maaoikeuden tämän lain nojalla antamaan ratkaisuun noudatetaan soveltuvin osin, mitä muutoksenhausta jakolaissa säädetään.

Voimassa oleva laki

naan täytäntöön niin kuin lainvoimaisen tuomion täytäntöönpanosta on säädetty. Korkein oikeus voi kuitenkin ennen asian lopullista ratkaisemista määrätä, ettei päätöstä toistaiseksi ole pantava täytäntöön tai täytäntöönpanoa jatkettava.

Valitusosoituksen antamisesta, muutoksenhakumenettelystä ja valitusasian käsittelystä on voimassa, mitä jakolaissa säädetään. Kuitenkaan ei tyytymättömyyttä tarvitse erikseen ilmoittaa. Valitusajan päätyttyä maanmittauskonttorin on päätökseen tyytyneiden asianosaisten selityksiä ja toimitusinsinöörin lausuntoa hankkimatta lähetettävä valitusasiakirjat ja tarvittaessa maaoikeuden asiakirjavihko korkeimmalle oikeudelle.

Jos korkein oikeus on myöntänyt valitusluvan, asianosaisia on korkeimman oikeuden määräyksestä kuultava siinä järjestyksessä kuin jakolaissa säädetään.

Mitä 1 momentissa on säädetty, on vastaavasti voimassa muutoksen hakemisesta maaoikeustuomarin päätökseen asiassa, jonka tämä on yksin ratkaissut. Muutosta ei kuitenkaan saa hakea maaoikeustuomarin toimitusmiehen esteellisyyttä koskevasta asiasta antamaan päätökseen. Muutoksenhakumenettelystä on vastaavasti voimassa, mitä maaoikeustuomarin päätöksestä tehdystä valituksesta jakolaissa säädetään.

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199

5.

Laki

kaivoslain 66 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 17 päivänä syyskuuta 1965 annetun kaivoslain (503/65) 66 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

66 §

Kaivospiiritoimituksessa annettuun korvausta koskevaan päätökseen tyytymättömällä on oikeus hakea siihen muutosta maanjako-oikeudessa. Valituskirja on *kaksin kappalein* viimeistään neljäntenäkymmenentenäviidentenä päivänä siitä päivästä lukien, jolloin 38 §:n 2 mo-

Ehdotus

66 §

Kaivospiiritoimituksessa annettuun korvausta koskevaan päätökseen tyytymättömällä on oikeus hakea siihen muutosta *maaoikeudessa. Muutoksenhakukirjelmä* on viimeistään *45.* päivänä siitä päivästä lukien, jolloin 38 §:n 2 momentissa tarkoitettu kuulutus on julkaistu,

Voimassa oleva laki

mentissa tarkoitettu kuulutus on julkaistu, *ennen virka-ajan päättymistä* annettava tai valittajan vastuulla postitse tai lähetin välityksellä toimitettava asianomaiseen maanmittauskonttoriin. Valitukseen on liitettävä kaivospiiritoimituksen pöytäkirjasta ote, joka osoittaa, milloin edellä mainittu kuulutus on julkaistu. Maanmittauskonttorin on toimitettava valituskirja valitusajan päätyttyä maanjako-oikeuden puheenjohtajalle.

Asian käsittelystä maanjako-oikeudessa ja muutoksenhausta maanjako-oikeuden päätökseen on soveltuvin osin voimassa, mitä maanmittaustoimitusta koskevasta oikeudenkäynnistä on jakolaissa *säädetty*.

Ehdotus

annettava tai *muutoksenhakijan* vastuulla postitse tai lähetin välityksellä toimitettava asianomaiseen *maanmittaustoimistoon. Muutoksenhakemukseen* on liitettävä kaivospiiritoimituksen pöytäkirjasta ote, joka osoittaa, milloin edellä mainittu kuulutus on julkaistu. *Maanmittaustoimiston* on toimitettava *muutoksenhakukirjelmä muutoksenhakuajan* päätyttyä *maaoikeuteen.*

Asian käsittelystä *maaoikeudessa* ja muutoksenhausta *maaoikeuden* päätökseen on soveltuvin osin voimassa, mitä maanmittaustoimitusta koskevasta oikeudenkäynnistä *säädetään* jakolaissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199

6.

Laki

maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain 26 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 2 päivänä helmikuuta 1973 maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain (87/73) 26 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 2 päivänä helmikuuta 1979 annetussa laissa (107/79), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

26 §

— — — — — — — — — — — — — — — —

Hovioikeuden ja vesiylioikeuden antamaan, 23 §:n 1 momentissa ja 24 §:ssä tarkoitettuun ratkaisuun saa hakea muutosta vain, jos korkein oikeus *oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 3 §:n nojalla* myöntää valitusluvan.

Ehdotus

— — — — — — — — — — — — — — — —

Hovioikeuden, *maaoikeuden* ja vesiylioikeuden antamaan 23 §:n 1 momentissa ja 24 §:ssä tarkoitettuun ratkaisuun saa hakea muutosta vain, jos korkein oikeus *tai korkein hallintooikeus* myöntää valitusluvan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199

7.

Laki

yleisistä teistä annetun lain 103 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 21 päivänä toukokuuta 1954 yleisistä teistä annetun lain (243/54) 103 a § sellaisena kuin se on 2 päivänä helmikuuta 1979 annetussa laissa (110/79) seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
103 a §	103 a §
Maaoikeuden päätökseen tässä laissa tarkoitetussa asiassa saa hakea muutosta korkeimmalta oikeudelta valittamalla, jos korkein oikeus oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 3 §:n nojalla myöntää valitusluvan. Maaoikeuden päätös pannaan täytäntöön niin kuin lainvoimaisen tuomion täytäntöönpanosta on säädetty. Korkein oikeus voi kuitenkin ennen asian lopullista ratkaisemista määrätä, ettei päätöstä toistaiseksi ole pantava täytäntöön tai täytäntöönpanoa jatkettava.	*Haettaessa muutosta maaoikeuden tämän lain nojalla antamaan ratkaisuun, noudatetaan soveltuvin osin, mitä muutoksenhausta jakolaissa säädetään.*
Valitusosoituksen antamisesta, muutoksenhakumenettelystä ja valitusasian käsittelystä on voimassa, mitä jakolaissa säädetään. Kuitenkaan ei tyytymättömyyttä tarvitse erikseen ilmoittaa. Valitusajan päätyttyä maanmittauskonttorin on päätökseen tyytyneiden asianosaisten selityksiä ja toimitusinsinöörin lausuntoa hankkimatta lähetettävä valitusasiakirjat ja tarvittaessa myös maaoikeuden asiakirjavihko korkeimmalle oikeudelle.	
Jos korkein oikeus on myöntänyt valitusluvan, asianosaisia on korkeimman oikeuden määräyksestä kuultava siinä järjestyksessä kuin jakolaissa säädetään.	
Mitä 1 momentissa on säädetty, on vastaavasti voimassa muutoksen hakemisesta maaoikeustuomarin päätökseen asiassa, jonka tämä on yksin ratkaissut. Muutosta ei kuitenkaan saa hakea maaoikeustuomarin toimitusmiehen esteellisyyttä koskevasa asiasta antamaan päätökseen. Muutoksenhakumenettelystä on vastaavasti voimassa, mitä maaoikeustuomarin päätöksestä tehdystä valituksesta jakolaissa säädetään.	

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199

8.

Laki

rajakuntien tilusjärjestelylain 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 9 päivänä kesäkuuta 1960 annetun rajakuntien tilusjärjestelylain (282/60) 14 §:n 6 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
	14 §
Maanjako-oikeuden ja sen puheenjohtajan päätöksiin ei saa hakea muutosta.	*Haettaessa muutosta maaoikeuden tämän lain nojalla antamaan ratkaisuun noudatetaan soveltuvin osin, mitä muutoksenhausta jakolaissa säädetään.*
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Liite 2

Asetus

jakoasetuksen muuttamisesta

Oikeusministerin esittelystä

muutetaan 28 päivänä marraskuuta 1952 annetun jakoasetuksen (407/52) 13 §:n 2 momentti ja 170 §,

sellaisina kuin ne ovat, 13 §:n 2 momentti 26 päivänä maaliskuuta 1993 annetussa asetuksessa (305/93) ja 170 § 16 päivänä maaliskuuta 1979 (329/79) seuraavasti:

13 §

— — — — — — — — — — — — — — —

Milloin toimitusmiesten päätöksestä saa erikseen hakea muutosta toimituksen kestäessä, on asianosaisille ilmoitettava ja pöytäkirjaan merkittävä, millä tavoin päätökseen saa hakea muutosta, ja on tällöin otettava huomioon, mitä 95 §:n 3, 4 ja 5 kohdissa on säädetty. Toimituksen yhteydessä tehdyt ratkaisut on merkittävä pöytäkirjasta erilliseen asiakirjaan tai pöytäkirjan loppuun muusta pöytäkirjasta selvästi erottuvaksi osaksi.

— — — — — — — — — — — — — — —

170 §

— — — — — — — — — — — — — — —

Jakolain 293 §:n 1 momentissa tarkoitetun toisen maaoikeusinsinöörin määräämisestä maaoikeuteen päättävät niiden maaoikeuksien päälliköt, joita määräys koskee.

— — — — — — — — — — — — — — —

Asetus

jakoasetuksen muuttamisesta

Oikeusministerin esittelystä

muutetaan 28 päivänä marraskuuta 1952 annetun jakoasetuksen (407/52) 13 §:n 2 momentti ja 170 §,

sellaisina kuin ne ovat, 13 §:n 2 momentti 26 päivänä maaliskuuta 1993 annetussa asetuksessa (305/93) ja 170 § 16 päivänä maaliskuuta 1979 (329/79) seuraavasti:

Voimassa oleva asetus	*Ehdotus*
	13 §
— — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — —
Milloin toimitusmiesten päätöksestä saa erikseen hakea muutosta toimituksen kestäessä, on asianosaisille ilmoitettava ja pöytäkirjaan merkittävä, millä tavoin päätökseen saa hakea muutosta, ja on tällöin otettava huomioon, mitä 95 §:n 3, 4 ja 5 kohdissa on säädetty.	Milloin toimitusmiesten päätöksestä saa erikseen hakea muutosta toimituksen kestäessä, on asianosaisille ilmoitettava ja pöytäkirjaan merkittävä, millä tavoin päätökseen saa hakea muutosta, ja on tällöin otettava huomioon, mitä 95 §:n 3, 4 ja 5 kohdissa on säädetty. *Toimituksen yhteydessä tehdyt ratkaisut on merkittävä pöytäkirjasta erilliseen asiakirjaan tai pöytäkirjan loppuun muusta pöytäkirjasta selvästi erottuvaksi osaksi.*
— — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — —
	170 §
— — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — —
	Jakolain 293 §:n 1 momentissa tarkoitetun toisen maaoikeusinsinöörin määräämisestä maaoikeuteen päättävät niiden maaoikeuksien päälliköt, joita määräys koskee.
	— — — — — — — — — — — — — — — —